

З В І Т
щодо реалізації рекомендацій і зауважень
Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи
нелюдському або такому, що принижує людську гідність, поводженню
чи покаранню, викладених у доповіді Уряду України
за результатами візиту до України
у період з 9 до 21 вересня 2009 року

Доповідь Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує людську гідність, поводженню чи покаранню (далі – ЄКПТ), за результатами його візиту в Україну у період з 9 по 21 вересня 2009 року ретельно опрацьована Державним департаментом України з питань виконання покарань та іншими міністерствами і відомствами. За викладеними в Доповіді рекомендаціями та коментарями розроблено і здійснюється комплекс організаційно-практичних заходів щодо опрацювання недоліків і виконання зазначених рекомендацій.

А. Заклади, що знаходяться в підпорядкуванні Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС)

п.11 ЄКПТ закликає українську владу вжити рішучих заходів для припинення практики щодо затримання на тривалий термін та допит осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального злочину; затримання осіб має відбуватися у повній відповідності з положеннями Кримінально-процесуального кодексу України

У зв'язку з прийняттям 01.07.2010 Закону України "Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України щодо права свідка на захисника та іншу правову допомогу" (№ 2395-VI) це питання врегульовано.

п.13 ЄКПТ ще раз висловлює свої рекомендації, що будь-які нестандартні предмети, що можуть застосовуватися для жорстокого поводження, не повинні знаходитися в приміщеннях органів внутрішніх справ, де можуть допитувати осіб

Створено спеціальні комісії для огляду службових приміщень працівників підрозділів карного розшуку з метою виявлення предметів, що можуть бути використані як засіб фізичного або психологічного примусу, включаючи засоби індивідуального захисту (протигази), які мають бути передані для постійного зберігання до чергових частин міськрайлінорганів.

п.16 ЄКПТ рекомендує, щоб чітке розпорядження про "нульову терпимість" стосовно жорстокого поводження продовжувало регулярно надходити працівникам органів внутрішніх справ. Слід зауважити, що особи, які вчиняють дії жорстокого характеру, а також ті, які заплющують очі або сприяють таких діям, будуть суворо покарані

У поточному році за зловживання владою або службовим становищем до кримінальної відповідальності притягнуто 21 (за аналогічний період 2009 року – 18), а за перевищення влади або службових повноважень 24 колишніх працівники органів внутрішніх справ (за аналогічний період 2009 року – 45 осіб).

У квітні ц.р. проведено колегію МВС з питань дотримання дисципліни та законності в діяльності органів внутрішніх справ і заходів щодо їх зміцнення, на якій прийнято рішення про розробку "Комплексної програми організації виховної роботи в органах і підрозділах внутрішніх справ на 2010 – 2012 роки".

Начальникам головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі доручено створити в підпорядкованих колективах органів та підрозділів атмосферу нетерпимості до будь-яких негативних проявів і свавілля, усвідомлення кожним працівником своєї особистої відповідальності за зміцнення законності та дотримання прав і законних інтересів громадян, неприпустимості поблажливого ставлення до порушників закону, незалежно від того, на яких посадах вони перебувають; щокварталу розглядати результати цієї роботи, рішуче викорінювати факти приховування і залишення без реагування подібних проявів.

п.17 ЄКПТ рекомендує надіслати чітке розпорядження працівникам органів внутрішніх справ, які зловживають своїм службовим становищем задля одержання грошей від затриманих осіб, про суворе покарання. Крім того, ЄКПТ хоче наголосити на необхідності прийняття всеохоплюючої стратегії, основаної на спеціальному законодавстві, попередженні, навчанні та застосуванні відповідних санкцій, у боротьбі з корупцією в органах внутрішніх справ (далі – ОВС)

Відповідно до наказу МВС від 26.03.2010 №90 пріоритетними та першочерговими напрямами службової діяльності органів внутрішніх справ визначені заходи, спрямовані на неухильне забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина, поваги до честі та гідності кожної особи, формування в населення впевненості у спроможності міліції виконувати покладені на неї завдання, забезпечення належного стану дисципліни та законності в діяльності ОВС, упередження фактів протиправних дій з боку працівників міліції.

п.27 ЄКПТ рекомендує в подальшому вжити заходів, спрямованих на гарантування дотримання права осіб, які утримуються під вартою, на повідомлення про їх затримання від самого початку позбавлення волі. У зв'язку з цим особовому складу ОВС слід чітко пояснити, що їх обов'язок повідомляти родичам затриманих осіб про факт їх затримання та надавати точну інформацію стосовно місцезнаходження осіб, які утримуються під вартою

Визначено комплекс організаційних та практичних заходів, спрямованих на попередження неправомірних дій стосовно підозрюваних, у тому числі фактів їх незаконного затримання, відмови у наданні можливості отримання кваліфікованої юридичної допомоги або інформування родичів про затримання.

Затриманим особам з моменту їх затримання забезпечується право захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника. Негайно, але не пізніше ніж через дві години після затримання, родичам повідомляється про затримання особи та її місцеперебування, а у разі усної або

письмової вимоги затриманої особи – захиснику, а також адміністрації за місцем роботи чи навчання.

Вживаються заходи щодо попередження порушень термінів тримання громадян у кімнатах для затриманих та доставлених (КЗД) та зменшення чисельності утримуваних хворих осіб. Так, у першому півріччі чисельність утримуваних осіб у термін понад 3 години зменшилася на 31,2% (з 37159 у 2009 році до 25562 у 2010 році), понад добу – на 28,6% (з 5505 до 3930), утримуваних хворих на туберкульоз – на 75% (з 251 до 61).

п. 31 ЄКПТ рекомендує українській владі вжити заходів для повного інформування ОВС особистих прав осіб, які знаходяться під вартою. Йдеться про чітке усне повідомлення затриманим особам про дотримання їх прав і свобод громадян з самого початку позбавлення волі, включаючи й друковані видання. У цьому контексті ЄКПТ рекомендує українській владі скласти довідку щодо дотримання прав, яка має бути простою та легкою для розуміння та доступною для використання

Особам, при затриманні працівниками міліції, відповідно до вказівки МВС від 18.04.2006 №338 "Про забезпечення зачитування основних прав затриманих громадян за підозрою в учиненні злочину або у зв'язку з учиненням адміністративного правопорушення", повідомляються підстави та мотиви затримання, роз'яснюється право оскарження у суді, надаються роз'яснення статті 63 Конституції України про їх право відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника. Також згаданим особам надаються роз'яснення статей 28,29,55,56,59,62 і 63 Конституції України у друкованому вигляді.

п.32 ЄКПТ рекомендує розробити стандартну інформаційну довідку про права громадян з викладенням детальних положень, які стосуються неповнолітніх осіб, що знаходяться під вартою (тобто, про обов'язкову допомогу адвоката та присутність довіреної особи). Для цієї вікової групи інформаційна довідка щодо дотримання прав повинна бути легкою для розуміння та доступною на різних мовах

З травня ц.р. МВС бере участь у реалізації проекту "Реформування системи ювенальної юстиції в Україні", метою якого є імплементація в українське законодавство положень Рекомендації Rec(2003)20 Комітету Міністрів Ради Європи щодо нових шляхів боротьби зі злочинністю серед неповнолітніх, ролі правосуддя щодо неповнолітніх та подальших кроків судової реформи в Україні, а також розробка нових методів роботи у сфері правозастосовної діяльності стосовно неповнолітніх.

п.33 ЄКПТ закликає українську владу вжити заходів щодо забезпечення належного запису про затримання особи, її розміщення в камері, звільнення або переведення та інше (точне місцеперебування особи, яка знаходиться під вартою, відвідання її адвокатом, родичами, лікарем чи консульським працівником; інформацію про допити тощо)

Відповідно до наказу МВС України від 02.12.2008 №638 в кожній спецустанові заведено окремі журнали реєстрації осіб, які поміщаються до ізоляторів тимчасового тримання (далі – ІТТ) чи приймальника-розподільника для осіб, затриманих за бродяжництво, первинного обстеження та надання медичної допомоги особам, які тримаються в ІТТ, книги щоденного медичного огляду утримуваних осіб, в яких затримані за особистим підписом щоденно фіксують стан свого здоров'я та наявність скарг, а також журнали ознайомлення осіб, що поміщуються до спецустанов, з їх правами та обов'язками.

п.34 ЄКПТ рекомендує українській владі залучати до мобільних груп для відвідань структур внутрішніх справ незалежні зовнішні органи

Відповідно до п.1.2. наказу МВС від 31.08.2006 №894 до складу мобільних груп включаються представники навчальних закладів МВС України, крім працівників ДВБ ГУБОЗ, які мають досвід практичної та наукової роботи у сфері дотримання прав і свобод людини та громадянина, захисту їх законних інтересів, представники громадських організацій у сфері захисту прав людини, зареєстрованих у встановленому законодавством порядку.

Персональний склад мобільних груп, графіки відвідувань органів та підрозділів, осіб, відповідальних за організацію діяльності мобільних груп та вирішення інших питань щодо їх діяльності, визначаються на засіданнях громадських рад з питань забезпечення прав людини при ГУМВС, УМВС, УМВСТ.

п.35 ЄКПТ хотіла б отримати копію наказу МВС від 28.04.2009 №181, в якому звертається особлива увага на дотримання конституційних прав громадян

Текст наказу МВС від 28.04.2009 №181 розміщений на офіційному сайті МВС, доступ до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=o51>

п.37,38,39 ЄКПТ рекомендує українській владі забезпечити належні умови утримання під вартою осіб у відділах міліції, а саме:

1. тюремні камери повинні мати відповідні розміри; необхідно виключити з використання камери з площею менше ніж 5 м², якщо особа тримається під вартою більше трьох годин;
2. організація належного освітлення/опалення (доступ до денного світла/організація електричного освітлення), доступ свіжого повітря до приміщень тюремних камер;
3. всі особи, які затримані на ніч, повинні бути забезпечені чистими матрацами та ковдрами;
4. підрозділам відділу міліції розподілити спеціальний бюджет для покриття витрат на забезпечення продуктами осіб, які знаходяться під вартою.

Пунктом 11.2 "Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України", затвердженої наказом МВС від 20.01.2005 №60дск, та пунктом 8.2 "Правил внутрішнього розпорядку в ізоляторах тимчасового тримання органів внутрішніх справ України", затверджених наказом МВС від 02.12.2008 №638, передбачено, що поміщені до ІТТ особи

тримаються в камерах з повним інженерним обладнанням, природним та штучним освітленням згідно із санітарними нормами з розрахунку не менше 4 кв.м корисної площі на одну особу.

За результатами службового розслідування, проведеного ГУМВС України в Дніпропетровській, Київській областях, УМВС України в Луганській та Чернігівській областях, встановлено, що в окремих камерах ІТТ корисна площа на одну особу справді менша 4 кв.м. Так, в ІТТ Чернігівського районного відділу МВС лише в камері №2, що розрахована на одночасне утримання 2 осіб, на одну особу припадає 3,3 кв.м корисної площі, а в решті камер зазначена норма площі навіть перевищує встановлені вимоги. Подібний стан справ спостерігається і в ІТТ Дніпропетровського та Луганського міських управлінь МВС. На теперішній час зазначені недоліки усунуто, наповнення камер зменшено до встановлених норм.

Стосовно недостатнього природного освітлення та вентиляції камер ІТТ Славутського МВ, відсутності скла у вікнах камер та напівзруйнованого стану душової кімнати в ІТТ Дніпродзержинського міського управління МВС, необхідно зазначити, що під час службових розслідувань зазначені в доповіді ЄКПТ відомості не підтвердилися. У зв'язку з цим хотіли б висловити побажання, щоб члени делегації ЄКПТ під час інспектування установ відразу звертали увагу керівників органів внутрішніх справ, присутніх при цьому, на виявлені недоліки, оскільки через тривалий час (9 місяців), який минув з часу відвідування ІТТ, неможливо встановити вину посадових осіб та вирішити питання про притягнення їх до відповідальності.

Щодо ненадання прогулянок окремим особам, які утримувалися в ІТТ Дніпродзержинського міського управління МВС, зокрема підданим адміністративному арешту, то в ході службового розслідування ця інформація підтвердилася, проте такі випадки мають поодинокий характер. Посадових осіб, винних у їх допущенні, притягнуто до дисциплінарної відповідальності та зобов'язано надавати прогулянки всім без винятку утримуваним в установі особам.

Крім того, у звіті зазначається, що ІТТ Стахановського міського відділу МВС та Луганського міського управління МВС обладнані дуже маленькими двориками для прогулянок, що не дозволяє утримуваним особам займатися фізичними вправами на свіжому повітрі. Проте у ході службового розслідування встановлено, що в ІТТ Стахановського міського відділу МВС нараховується 3 дворики для прогулянок площею відповідно 8,01, 8,1 та 16,53 кв.м, останній з яких обладнаний необхідним спортивним інвентарем.

ІТТ Луганського міського управління МВС обладнаний двориком площею 12 кв.м, що відповідає встановленим вимогам, оскільки пунктом 13.7 Інструкції про роботу ізоляторів тимчасового тримання органів внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС від 20.01.2005 №60дск, передбачено, що площа дворика для прогулянок береться з розрахунку 4 кв.м на одну особу і з урахуванням одночасного перебування на прогулянці затриманих і взятих під варту осіб, які знаходяться в камері найбільшої місткості.

п.40. ЄКПТ рекомендує українській владі здійснити ремонт в усіх ІТТ та збудувати нове ІТТ у м. Дніпродзержинськ, а саме:

1. зменшити чисельність осіб у тюремних камерах; забезпечити хоча б 4 кв.м житлової площі в багатомісних камерах на одного затриманого; камери площею менше ніж 7 м² повинні містити не більше однієї особи;
2. замінити віконне скло в тюремних камерах в ІТТ м. Дніпродзержинська;
3. покращити доступ денного світла до тюремних камерах ІТТ в м. Славутичі;
4. відремонтувати душові кімнати в ІТТ м. Дніпродзержинська; вжити заходів для організації ув'язненим принаймні 1 години в день фізичних вправ на свіжому повітрі, а також збільшити та обладнати дворики для прогулянок.

Відповідно до вказівки МВС від 23.06.2010 №518 начальники територіальних управлінь МВС зобов'язані розглянути доповідь ЄКПТ на оперативних нарадах, ужити вичерпних заходів для усунення зазначених недоліків, недопущення їх у подальшому та забезпечити безумовне виконання наданих рекомендацій.

Крім того, відповідно до Програми будівництва, реконструкції, ремонтів спеціальних установ міліції, затвердженої наказом МВС від 15.11.2005 №1001, на сьогодні будуються 24 нові ІТТ та проводяться реконструкції і капітальні ремонти у 57 ІТТ, діяльність яких тимчасово призупинена. На зазначені потреби загальним фондом Державного бюджету України на 2010 рік передбачено виділити 10 млн. грн.

п.42. ЄКПТ рекомендує українській владі наймати на роботу жінок в усі ІТТ та забезпечити хоча б одного співробітника жінку, яка буде завжди присутня при розміщенні затриманих жінок

Особистий огляд затриманих жінок, згідно з ч. 2 ст. 264 Кодексу України про адміністративні правопорушення, може проводитися уповноваженою на те особою однієї статі з оглядуваною особою і в присутності двох понятих тієї ж статі. Відповідно до частини 4 статті 184 Кримінально-процесуального кодексу України визначено, що особи, які беруть участь при обшуку особи, повинні бути однієї статі з особою, яку обшуковують. Недотримання зазначених вимог є грубим порушенням законодавства України. Однак відсутність у доповіді ЄКПТ конкретних відомостей про проведення обшуків жінок чоловіками не дала змоги встановити винних посадових осіб та притягнути їх до відповідальності. За умови надання більш детальної інформації з порушеного питання МВС буде вжито вичерпних заходів реагування.

На сьогодні в спеціальних установах та конвойних підрозділах міліції працюють 370 жінок. У разі відсутності в штатах ІТТ працівників жіночої статі до проведення обшуків залучаються жінки, які працюють в інших підрозділах органів внутрішніх справ, пройшли відповідне навчання, склали заліки, наказами начальників міськрайорганів допущені до охорони та конвоювання затриманих і взятих під варту осіб. Незважаючи на це, МВС дано доручення керівникам територіальних управлінь МВС ужити заходів щодо комплектування спеціальних установ, конвойних підрозділів міліції працівниками жіночої статі відповідно до обґрунтованих потреб.

п.43 ЄКПТ рекомендує вжити заходів щодо осіб без постійного місця проживання:

1. покращити доступ до природного світла в тюремних камерах;
2. збільшити кількість годин для проведення фізичних вправ на свіжому повітрі;
3. забезпечити більше форм зайнятості: доступ до радіо, телебачення, друкованих засобів; забезпечення настільними іграми, роботою тощо

29 червня цього року Конституційним Судом України прийнято рішення №17-рп/2010 у справі №1-25/2010 за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про невідповідність Конституції України (є неконституційними) положення частини першої статті 11 Закону України "Про міліцію", а саме абзацу восьмого п. 5, згідно з яким міліції надається право затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях осіб, які були запідозрені у занятті бродяжництвом, на строк до 30 діб за вмотивованим рішенням суду.

У зв'язку з цим опрацьовується питання про ліквідацію приймальників-розподільників для утримання осіб, затриманих за бродяжництво, або перепрофілювання зазначених установ в інші заклади, при цьому буде враховано рекомендації, надані ЄКПТ.

п.44 ЄКПТ рекомендує українській владі вжити відповідних заходів щодо організації перевезення ув'язнених осіб.

Відповідно до Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в органах внутрішніх справ України, затвердженої наказом МВС від 20.01.2005 №60дск, замовлення на виготовлення автомобілів для перевезення затриманих осіб проводиться за попередньо розробленим технічним завданням, яке обов'язково погоджується з Центральною санітарно-епідеміологічною станцією МВС. Відповідно до частини 2 статті 7 Закону України "Про попереднє ув'язнення", що регламентує ізоляцію осіб, узятих під варту, та роздільне тримання їх у порядку, передбаченому статті 8 цього Закону, у тому числі під час перевезення, зазначені спецавтомобілі повністю відповідають установленим санітарним нормам, внутрішнє планування салону яких передбачає облаштування одномісних, двомісних, чотиримісних, а також загальних камер. Порушення зазначених вимог тягне за собою перешкодження встановленню об'єктивної істини під час досудового слідства та судового розгляду справ, що передбачається статті 2 Кримінально-процесуального кодексу України.

п.44 ЄКПТ рекомендує розробити та затвердити інструкцію для співробітників служби режиму/наглядачів в тюремному відділенні при Київській лікарні швидкої допомоги

Начальники територіальних управлінь, відповідно до вказівки МВС від 23.06.2010 №518, зобов'язані вжити вичерпних заходів для усунення недоліків, зазначених у доповіді ЄКПТ, та забезпечити безумовне виконання наданих рекомендацій, у тому числі щодо припинення практики прикріплення наручниками затриманих і узятих під варту осіб до ліжок під час проходження лікування в медичних закладах.

Присутність працівників міліції під час проведення медичного огляду або інших медичних процедур регламентується знову ж таки частиною 2 статті 7 Закону України "Про попереднє ув'язнення", якою визначено, що одним із основних вимог режиму в місцях попереднього ув'язнення, у тому числі під час лікування, крім ізоляції осіб, узятих під варту, та роздільного тримання, є також постійний нагляд за ними. Інструкцією з організації конвоювання затриманих і узятих під варту осіб в органах внутрішніх справ України, затвердженою наказом МВС від 20.01.2005 №60дск, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 25.02.2005 за №268/10548 та погодженим у Міністерстві охорони здоров'я України, передбачено створення підрозділу "Конвоювання та охорона затриманих і взятих під варту осіб у лікувальних закладах органів охорони здоров'я", яким повністю врегульовано порушені питання.

Б. Заклади, які знаходяться в підпорядкуванні Адміністрації Державної прикордонної служби України

Адміністрація Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужба України) уважно вивчила рекомендації ЄКПТ, викладені в її попередній доповіді. Щодо четвертого розділу доповіді про іноземних громадян, затриманих відповідно до законодавства про іноземців, повідомляємо:

Що стосується екіпіровки персоналу, який залучається до охорони затриманих іноземців

Екіпіровка персоналу, який входить до складу зміни охорони затриманих іноземців, здійснюється з урахуванням можливих загроз, що можуть виходити від затриманих. Персонал екіпірується згідно з Інструкцією про використання зброї, бойової техніки, озброєння кораблів (катерів), літаків і вертольотів Держприкордонслужби України, спеціальних засобів і фізичної сили при охороні державного кордону та виключної (морської) економічної зони України, затвердженою наказом Адміністрації Держприкордонслужби України від 21.10.2003 №200, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 жовтня 2003 року.

Щодо можливого факту поганого ставлення персоналу до затриманих іноземців у пункті тимчасового тримання (далі–ПТТ) Чернігівського прикордонного загону

Начальником Чернігівського прикордонного загону з метою підтвердження факту порушення персоналом ПТТ прав затриманих осіб було проведено службове розслідування. Факти поганого ставлення до затриманих іноземців не знайшли підтвердження.

Щодо доступу затриманих осіб до користування душовими кабінами у ПТТ Чернігівського прикордонного загону

Затримані особи перед поміщенням у ПТТ в обов'язковому порядку мийуться під душем та під час утримання мають змогу користуватися душовими кабінами щодня у години, встановлені розпорядком дня.

Щодо подолання мовного бар'єру між затриманими особами та персоналом по робот з іноземцями

Програмами підготовки персоналу в Навчальному центрі Держприкордонслужби України та Національній академії Держприкордонслужби передбачено вивчення іноземних мов. Крім того, за кошти Європейського Союзу у рамках проектів міжнародної технічної допомоги "GUMIRA", "GDISC ERIT" проведено низку тренінгів, у ході яких розглядалися питання мов та культурних особливостей поведінки громадян країн-постачальників нелегальних мігрантів.

Щодо будівництва прогулянкового майданчика в спеціальному приміщенні міжнародного аеропорту "Бориспіль"

На сьогодні питання організації прогулянок затриманих іноземців у спеціальному приміщенні вирішується з огляду на існуючу інфраструктуру аеропорту, що не дає змоги створити необхідні умови для прогулянок, виходячи з міркувань забезпечення безпеки затриманих осіб.

Згідно з проектом реконструкції аеропорту "Бориспіль" до 2012 року передбачено створення сучасного СП та майданчика для прогулянок відповідно до стандартів країн Європейського Союзу.

Крім цього, у транзитних зонах новостворених терміналів буде передбачено місця для відпочинку (сну) осіб, яких не було пропущено в Україну.

У діючому СП аеропорту "Бориспіль" для іноземців організовано щоденний перегляд телепередач, у тому числі таких, що транслюються супутниковими каналами зв'язку. Водночас, затримані мають можливість читати свіжу пресу англійською, французькою, німецькою та іншими мовами.

С. Заклади, що знаходяться в підпорядкуванні Державного департаменту України з питань виконання покарань (далі – Держдепартамент)

п.75 Щодо переповнення виправних установ і слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України

Держдепартаментом ведеться системна робота із судами щодо прискорення розгляду та усунення тяганини по кримінальних справах, проводяться робочі зустрічі з керівництвом апеляційних судів м. Києва та Київської області, з головами місцевих судів. Так, щомісяця до апеляційних судів направляється інформація:

- щодо чисельності та строків тримання осіб, узятих під варту, в слідчих ізоляторах;
- щодо порушень норм кримінально-процесуального законодавства України стосовно осіб, узятих під варту;
- щодо ув'язнених, кримінальні справи за звинуваченням яких перебувають у провадженні місцевих судів понад один рік. Зазначена інформація розглядається на щомісячних нарадах із головами місцевих судів м. Києва;
- двічі на рік за результатами підбиття підсумків узагальнюється інформація щодо руху осіб, узятих під варту, тяганини по кримінальних справах та подається в розгорнутому вигляді головам апеляційних судів міста Києва та Київської області для вивчення та усунення порушень на президіях;
- керівництвом Київського слідчого ізолятора тричі на місяць направляються листи до голів місцевих судів з проханням прискорювати розгляд кримінальних справ;
- постійно до органів досудового слідства та судів надсилаються листи-клопотання про зміну запобіжного заходу на альтернативний або щодо прискорення розгляду кримінальної справи в суді стосовно тяжкохворих осіб, узятих під варту.

п.76, 90, 98 Щодо зайнятості різних категорій засуджених

У Київському слідчому ізоляторі функціонують учбово–виробничі майстерні, де працюють бажані засуджені та особи, взяті під варту. На дільниці швейного виробництва та розфасовки з початку року забезпечено роботою 138 осіб.

Згідно із статтею 151 Кримінально-виконавчого кодексу України (далі – КВК України) засудженим до довічного позбавлення волі надається щоденна прогулянка тривалістю одна година, тобто організація прогулянки засуджених до довічно позбавлених волі відбувається у чіткій відповідності з чинним законодавством України.

На даний час вивчаються можливості корисної зайнятості засуджених під час утримання їх у ДІЗО/ПКТ, можливості залучення даної категорії засуджених до програм диференційованого впливу з метою найбільшого зниження негативного впливу ізоляції на особистість засудженого, спонукання самого засудженого до набуття соціально корисних навичок і вмінь, формування правоприйнятної поведінки в суспільстві.

Засуджені, які утримуються у ПКТ Бучанської виправної колонії (№85), виводяться на роботу в спеціально обладнані робочі камери. Згідно з п. 88 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Держдепартаменту від 25.12.2003 №275, особи, які навчаються в загальноосвітніх школах, професійно-технічних училищах і на курсах професійно-технічної підготовки, під час перебування в ДІЗО/ПКТ на заняття не виводяться. Їм надається можливість для самостійного навчання і консультації з викладачами.

Згідно із статтею 151 КВК України засудженим до довічного позбавлення волі надається щоденна прогулянка тривалістю одна година, тобто організація прогулянки засуджених зазначеної категорії здійснюється у чіткій відповідності з чинним законодавством України.

Засуджені, які тримаються в секторі максимального рівня безпеки Дніпропетровської виправної колонії (№89), мають в камерах по одному телевізору, як особисте майно засудженого. Засуджені мають можливість регулярно отримувати книжки із бібліотеки установи, в передачах, посилках та бандеролях, але згідно з Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань їм дозволено тримати при собі не більше десяти примірників друкованої літератури. П'ять прогулянкових двориків сектору максимального рівня безпеки обладнані турніками та перекладинами для занять фізичними вправами.

За сектором максимального рівня безпеки закріплений атестований психолог установи, який постійно проводить профілактичну роботу з попередження негативних моральних станів даної категорії засуджених та при першій потребі проводить індивідуальні бесіди.

У відповідності з положеннями наказу Держдепартаменту від 20.09.2000 №192 особам, узятим під варту, в Дніпропетровському слідчому ізоляторі дозволяється користуватися книгами та періодичними виданнями, придбаними через торговельну мережу, а також отриманими з бібліотечного фонду установи. Іншого порядку отримання літератури особами, узятими під варту, кримінально-виконавчим законодавством України не передбачено. У проведенні соціально-виховної роботи серед осіб, узятих під варту, керівництвом установи використовується потенціал радіомережі, вживаються заходи щодо забезпечення камер телевізорами, настільними іграми, забезпечено безперебійну роботу бібліотечної системи, надається можливість особам, узятим під варту, займатися фізичними вправами під час щоденних прогулянок.

У Київському слідчому ізоляторі організовано загальноосвітнє навчання (вечірня школа) для всіх неповнолітніх осіб, узятих під варту. Ув'язнені можуть займатися спортом лише під час прогулянки у спеціально обладнаному прогулянковому дворіку, а неповнолітні заарештовані – ще й у спеціально обладнаній ігровій кімнаті. У Київському слідчому ізоляторі також функціонують учбово-виробничі майстерні, де працюють бажані засуджені та особи, узяті під варту. На дільниці швейного виробництва та розфасовки з початку року забезпечено роботою 138 осіб.

Дистанційне навчання чи інші види зайнятості заарештованих в умовах слідчого ізолятора здійснюються тільки з письмового дозволу слідчого чи судового органу, у провадженні якого перебуває конкретна кримінальна справа.

Питаннями реабілітації неповнолітніх осіб, узятих під варту, опікуються фахівці Київського міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, де такий напрям співпраці є пріоритетним. Проводиться робота та ініціюються питання щодо розширення програм для неповнолітніх ув'язнених з освіти, спорту, професійного навчання, реабілітації та інших програм зайнятості.

У Бучанській виправній колонії (№85) функціонують вечірня школа і професійно-технічний навчальний центр. Крім цього, після проведення відповідної роз'яснювальної роботи серед засуджених щодо можливості отримання вищої освіти шляхом дистанційного навчання 6 засуджених погодилися на такі умови і на сьогоднішній день навчаються в Ізраїльському відкритому міжнародному університеті.

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) засуджені залучаються до суспільно корисної праці з урахуванням наявних виробничих потужностей, віку та професійної підготовки. Також, на підприємстві при установі засуджені набувають корисні трудові навички для подальшої адаптації у суспільне життя, що є основним з напрямів соціально-виховної роботи.

п.77 Щодо роз'яснювальної роботи із персоналом стосовно неприйнятності поганого поведіння із засудженими, що може суворо каратися в установленому порядку

Щоденно проводиться роз'яснювальна робота із персоналом виправних установ та слідчих ізоляторів стосовно неприйнятності поганого поведіння із засудженими, що може суворо каратися в установленому порядку.

Управлінням Держдепартаменту в м. Києві та Київській області укладено угоду з громадською організацією "Офіцери-християни" щодо проведення з персоналом виправних колоній та Київського слідчого ізолятора занять щодо підвищення особистої дисциплінованості та професіоналізму, а також недопущення нетактовного чи образливого поведіння із засудженими та особами, узятими під варту.

п.78,79,80,82 Щодо поганого поведіння персоналу Державної кримінально-виконавчої служби – побиття під час проведення обшуку засуджених Бучанської виправної колонії (№85); щодо фактів застосування у Київському слідчому ізоляторі спеціальних засобів, що не відповідають масштабам покарання

З приводу скарг осіб, які перебувають у Київському слідчому ізоляторі, та засуджених, які тримаються у Бучанській виправній колонії (№85), на їх побиття і застосування до них спецзасобів проведено відповідні службові перевірки, за результатами яких встановлено, що застосування спецзасобів до засуджених і осіб, узятих під варту, здійснюється на законних підставах.

У разі надходження обґрунтованих скарг з боку засуджених і осіб, узятих під варту, за фактами їх побиття проводяться службові розслідування. Зазначений процес контролюється прокуратурою м. Києва. Фактів незаконного застосування спеціальних засобів та фізичної сили до осіб у зазначених вище установах у 2009 році зареєстровано не було.

Проведене письмове опитування засуджених, які відбувають кримінальне покарання у Слов'яносербській виправній колонії (№60), щодо застосування до них з боку персоналу виправної установи заходів фізичного впливу і спеціальних засобів взагалі та, зокрема, при поміщенні до дисциплінарного ізолятора. За

результатами опитування фактів застосування до засуджених заходів фізичного впливу та спеціальних засобів не встановлено.

Усі випадки тілесних ушкоджень засуджених та осіб, узятих під варту, реєструються в їх медичній документації та книзі обліку злочинів і пригод, що зберігається в кожній установі, за такими фактами проводяться службові розслідування.

п.78,79,80 Щодо поганого поведіння персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (тортури) у Дніпропетровській виправній колонії (№89) – побиття, удушення пластиковими пакетами, застосування електрошокерів; щодо проведення незалежного розслідування фактів тортур у Дніпропетровській виправній колонії (№89) протягом трьох місяців

У період з 21 по 30 вересня 2009 року Дніпропетровською прокуратурою з нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах проведено незалежну перевірку відомостей щодо застосування до засуджених морального тиску і фізичної сили з боку адміністрації Дніпропетровської виправної колонії (№89).

За результатами перевірки 1 жовтня 2009 року обласною прокуратурою винесено постанову про відмову у порушенні кримінальної справи стосовно двох молодших інспекторів відділу нагляду і безпеки виправної установи за відсутністю у їх діях ознак складу злочинів, передбачених статтями 127 і 365 Кримінального кодексу України.

Одночасно перевіркою було встановлено наявність ознак нетактовної поведінки зазначених осіб стосовно засуджених, у зв'язку з чим 15 жовтня 2009 року їх звільнено із займаних посад. Наказом начальника управління Держдепартаменту в Дніпропетровській області від 20.09.2009 №249 до дисциплінарної відповідальності притягнуто 13 посадових осіб з числа адміністрації Дніпропетровської виправної колонії (№89).

Крім цього, з метою поліпшення стану оперативно-службової діяльності у цій виправній установі та усунення недоліків, що були виявлені під час проведення у жовтні 2009 року додаткової перевірки комісією Держдепартаменту за фактами неналежного поведіння персоналу із засудженими, складено відповідний план організаційно-практичних заходів.

Під час проведення інструктажів чергових змін і варт персоналом виправної установи встановлено контроль за належним і своєчасним доведенням оперативної обстановки, перевіряються знання молодших інспекторів відділу охорони, нагляду і безпеки нормативно-правової бази, якою вони керуються під час несення служби. Увесь персонал Дніпропетровської виправної колонії (№89) суворо попереджений про те, що будь-яка форма поганого поведіння із засудженими є неприйнятною та будь-який працівник буде суворо покараний за вчинення тортур, сприяння або підбурювання інших працівників виправної установи до таких тортур. Проведено додаткові інструктажі щодо недопущення вчинення працівниками виправної установи протиправних дій щодо засуджених, а також дій, які принижують їх честь та людську гідність.

Забезпечено реалізацію комплексу заходів, спрямованих на перекриття каналів надходження до виправної установи заборонених предметів, які, в

цілому, створюють підґрунтя для виникнення конфліктних ситуацій. Результати службових розслідувань за фактами вилучення заборонених предметів систематично перевіряються персоналом управління Держдепартаменту в Дніпропетровській області.

21 січня 2010 року Верховною Радою України прийнято Закон України №1828-VI "Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо забезпечення прав засуджених осіб в установах виконання покарань", згідно з яким суттєво поліпшено соціально-правовий статус засуджених, у т.ч. осіб, які засуджені до довічного позбавлення волі.

Зокрема, засуджені до довічного позбавлення волі чоловіки можуть бути переведені з приміщень камерного типу, в яких тримаються по дві особи, до багатомісних приміщень камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки з наданням дозволу на участь у групових заходах освітнього, культурно-масового та фізкультурно-оздоровчого характеру у порядку, встановленому законодавством, після фактичного відбуття у таких приміщеннях не менш як п'ятнадцяти років строку покарання.

Норма жилої площі на одного засудженого збільшена з трьох квадратних метрів до принаймні чотирьох квадратних метрів, і ці зміни до законодавства набирають чинності з 1 січня 2012 року.

п.81,154,155 Щодо подання скарг чи заяв засуджених до різних інстанцій; щодо порушення права засуджених на листування з різними інстанціями у Дніпропетровській виправній колонії (№89)

Листування засуджених, які тримаються у Дніпропетровській виправній колонії (№89), здійснюється згідно з вимогами статті 113 КВК України. Листи засуджених подаються до скриньки для заяв, скарг та пропозицій, яка регулярно перевіряється з метою забезпечення максимально стислого терміну відправки їх адресату.

Згідно із статтею 113 КВК України та статті 7 Закону України "Про попереднє ув'язнення", листування засуджених до позбавлення волі та осіб, узятих під варту, підлягає перегляду та здійснюється спеціально визначеними особами в окремих приміщеннях. Законодавчо визначено, що кореспонденція, яку засуджені та особи, взяті під варту, адресують прокурорам, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському Суду з прав людини та іншим міжнародним організаціям, членом або учасником яких є Україна, переглядові не підлягають і не пізніше, як у добовий строк, надсилаються за належністю. Кореспонденція, яку засуджені та особи, взяті під варту, одержують від зазначених органів та осіб, також не підлягає перегляду.

З персоналом Дніпропетровської виправної колонії (№89) проведено додаткове вивчення нормативних документів, що регламентують роботу із зверненнями громадян. Одночасно персоналом цієї виправної установи забезпечено виконання у повному обсязі п.36 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань у частині організації і документального забезпечення результатів особистих прийомів засуджених адміністрацією виправної установи. Увесь персонал Державної кримінально-виконавчої служби України суворо попереджений щодо недопущення погроз або залякування

засуджених у будь-якій формі з приводу їх спроб подати скарги чи заяви до інших інстанцій.

п.82,84 Щодо проведення медичного обстеження всіх засуджених, до яких застосовувалися фізична сила або спецзасоби

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) заведено реєстраційний "Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки до засуджених" (№2763, 05.01.2009).

Протягом 2009 року був зафіксований 1 випадок застосування до засудженого спеціальних засобів (браслетів ручних), про що є відповідний запис у зазначеному журналі. Всього зареєстровано 25 випадків тілесних ушкоджень засуджених, а з початку 2010 року – 15 випадків. Жодного випадку тілесних ушкоджень або травм, що були пов'язані із застосуванням до засуджених спеціальних засобів, протягом 2009 – 2010 років не було зареєстровано.

За кожним випадком тілесних ушкоджень, включаючи випадки, що пов'язані із застосуванням спеціальних засобів, проводився медичний огляд засуджених.

Взагалі, медичний огляд проводиться одразу після застосування до засудженого спеціальних засобів (у денний час – терапевтом, в нічний час та святкові дні – черговим лікарем) та включає в себе: тілесний огляд особи, опитування, перевірку стану внутрішніх органів, діяльності серцево-судинної, дихальної, нервової систем та інше. При необхідності проводяться додаткові методи обстеження потерпілих осіб (рентгенографія, лабораторні обстеження, консультації вузьких спеціалістів).

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) забезпечена можливість отримання засудженими медичної допомоги у разі отримання ними тілесних ушкоджень як за самостійним зверненням засудженого до медичної частини, так і активним відвідуванням лікарем самого потерпілого. Висновок щодо стану здоров'я засудженого робиться виключно на підставі результатів медичного огляду, який проводиться тільки медичним персоналом (лікар–терапевт, медсестра), без будь-якого впливу та тиску на них з боку адміністрації виправної установи. Крім того, всі засуджені мають можливість звернутися за медичною допомогою до інших медичних закладів, включаючи й проходження незалежної судово–медичної експертизи.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) у 2009 році спеціальні засоби (браслети ручні) застосовувалися до засуджених у 6 випадках з метою подолання фізичного опору та прояву буйства з їх боку або недопущення вчинення засудженими актів членушкодження або фізичного ушкодження інших засуджених. Усі застосування до засуджених браслетів ручних здійснювалися на підставі та у відповідності до вимог статті 106 КВК України "Підстави застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї". Фактів безпідставного застосування спеціальних засобів до засуджених, які тримаються у цій виправній установі, не встановлено.

Проведеним аналізом службової документації встановлено, що протягом 2009–2010 років до медичної частини виправної установи засуджені з приводу

застосування до них заходів фізичного впливу та спеціальних засобів не зверталися.

п.83 Щодо кількості скарг на погане поводження з боку персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України

Одним із пріоритетних напрямів у роботі Державної кримінально-виконавчої служби України є дотримання прав людини при виконанні кримінальних покарань та інших примусових заходів. У зв'язку з цим, у Держдепартаменті з 1 січня 2009 року введено автоматизовану систему обліку звернень громадян.

Крім того, відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. №858 "Про затвердження Класифікатора звернень громадян" Держдепартаментом розроблено нову форму звітності, у т.ч. з питань, що стосуються забезпечення дотримання законності, реалізації прав і свобод громадян, які тримаються в установах виконання покарань Державної кримінально-виконавчої служби України.

Протягом 2009 року до Держдепартаменту надійшла 791 скарга щодо поганого поводження персоналу стосовно засуджених і осіб, узятих під варту, у 2010 році – 536 скарг. За фактами, викладеними у зверненнях громадян України, були проведені службові розслідування.

п.84 Щодо неналежного оформлення медичних рапортів про стан здоров'я засуджених: короткий опис травм або ушкоджень без уточнення природи їх виникнення; відсутність пояснень лікаря щодо виникнення певних ушкоджень у засудженого; вжиття належних заходів з організації систематичних перевірок на наявність травм/ушкоджень у засуджених, як при прийнятті до виправної установи, так і протягом відбування в ній кримінального покарання

У жовтні 2009 року проведено додаткову перевірку організації роботи медичного персоналу лікувального закладу при Дніпропетровській виправній колонії (№89) і медичної частини виправної установи; підвищено вимогливість до складання медичної документації з приводу тілесних ушкоджень засуджених.

Про факт наявності у засудженого тілесних ушкоджень повідомляється черговому помічнику начальника установи та начальнику установи. Робиться запис в книзі обліку надзвичайних подій та книзі обліку звернень засуджених до медичної частини з приводу тілесних ушкоджень.

За кожним фактом тілесних ушкоджень від засудженого вимагається письмове пояснення щодо детального опису подій, які призвели до виникнення у нього даних ушкоджень. Крім того, за фактом наявності у засудженого тілесних ушкоджень адміністрацією виправної установи здійснюється службова перевірка.

Під час згаданої перевірки лікар–терапевт дає свої пояснення стосовно характеру тілесних ушкоджень, причин їх виникнення, а також проводить аналіз на відповідність наявного ушкодження поясненням, отриманим від засудженого. Після проведення медичного огляду на предмет наявності тілесних ушкоджень лікар робить запис у медичній картці засудженого з детальним описом характеру ушкодження, ступеня порушення функцій органів та можливих причин виникнення цих ушкоджень.

Одночасно вживаються належні заходи з організації систематичних перевірок на наявність у засуджених та осіб, узятих під варту, травм/ушкоджень як при прибутті до слідчих ізоляторів/виправних колоній, так і протягом перебування в цих установах. Обстеження відбувається тільки у присутності медичного персоналу, після чого готується медичний висновок, який містить таку інформацію:

- 1) повний опис пояснень особи, яка проходить медичне обстеження;
- 2) детальний опис медичних обстежень згідно з результатами аналізів потерпілої особи;
- 3) медичний висновок лікаря–терапевта відповідно до пунктів 1) і 2) з уточненням рівня відповідності між твердженнями/скаргами постраждалої особи і результатами медичного обстеження. Засуджений/особа, взята під варту, та його адвокат мають право отримати за їх проханням усі результати медичних обстежень і висновків лікарів.

Медичному персоналу вказано на їх обов'язок інформувати прокуратуру та керівництво виправної установи з будь-якого факту поганого поведіння із засудженими/особами, взятими під варту, у будь-якій формі. Керівництво виправних установ і слідчих ізоляторів не призначає покарання та не вчиняє будь-якої форми репресій стосовно медичних працівників у разі виконання ними своїх обов'язків, а також потерпілих засуджених. Одночасно медичному персоналу роз'яснено, що його професійна незалежність і медична етика перевищує адміністративну субординацію.

п.85 Щодо припинення практики відкритого носіння персоналом спеціальних засобів на території виправних установ

Дані вимоги ЄКПТ суперечать нормативно-правовим документам Держдепартаменту. Згідно з п. 16 наказу Держдепартаменту №205-дск чергова зміна та оперативна група забезпечується необхідними спеціальними засобами та інвентарем: спецзасобами сльозоточивої та дратівливої дії – для кожного працівника чергової зміни; гумовими кийками – для кожного молодшого інспектора чергової зміни.

Екіпірування спеціальними засобами персоналу виправних установ, відвіданих ЄКПТ, проводиться у відповідності до вимог п.п.59-61 Правил внутрішнього розпорядку. Фактів безпідставного застосування спеціальних засобів до засуджених не виявлено.

п.86 Щодо припинення практики примушування осіб, які перебувають у ПКТ, при виведенні з камер 1) стояти обличчям до стіни з розставленими руками і ногами, 2) називати вид свого кримінального покарання

Ці вимоги ЄКПТ суперечать нормативно-правовим документам Держдепартаменту (наказ Держдепартаменту від 25.12.2003 №275 "Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань" п.88 Порядку поміщення і умов тримання засуджених у ДІЗО, карцерах, ПКТ, у порядку стягнення).

п.89,119,120,121 Щодо покращення умов тримання; щодо недостатнього рівня доступу свіжого повітря і денного світла в гуртожитках Слов'яносербської виправної колонії (№60), Дніпропетровської виправної колонії (№89); факту переповнення слідчих ізоляторів; щодо нестачі засобів особистої гігієни, свіжих фруктів і овочів

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) забезпечено вільний доступ природного світла і свіжого повітря в камери, де тримаються особи, засуджені до довічного позбавлення волі; також встановлено пластикові вікна та проводиться робота щодо подальшого їх встановлення й в інших камерах.

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) норма жилої площі на одного засудженого відповідає вимогам статті 115 КВК України – не менше 3 кв.м. на особу. У камерах № 22, 23, 24 ДІЗО/ПКТ демонтовано зайві спальні місця і, таким чином, збільшено вільну жилу площу. Камеру №15 сектору максимального рівня безпеки переобладнано для розміщення в ній медичного ізолятора для засуджених, хворих на туберкульоз, а камеру №16 – під маніпуляційну кімнату.

Усі гуртожитки забезпечені достатньою кількістю віконних отворів для доступу свіжого повітря та денного світла. У камерах сектору максимального рівня безпеки проведено демонтаж склоблоків та встановлено замість них металопластикові вікна "Мороз".

Також організована робота з утримання як зовнішніх, так і внутрішніх туалетів та умивальників у належному санітарному стані. Регулярно проводиться їх вологе прибирання з використанням дезінфікуючих засобів, а також провітрювання згідно із затвердженим графіком (не менше 3-4 разів на день). Туалетні кімнати облаштовано вентиляцією, приватними кабінками з дверима та сучасною сантехнікою. Зазначене обладнання відповідає вимогам Положення про сектор максимального рівня безпеки при виправній колонії середнього рівня безпеки, затвердженого наказом Держдепартаменту від 28.07.2005 №124, та типовим правилам щодо обладнання секторів для тримання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі (див. п.3).

Згідно з наказом Держдепартаменту від 10.11.2003 №212 засуджені, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, отримують на туалетні потреби 200 г мила. Засудженим, які перебувають на стаціонарному лікуванні, щомісяця на туалетні потреби видається 250 г мила. Інші засоби особистої гігієни згідно із чинним законодавством засуджені можуть придбати у крамниці виправної установи за кошти на їх особистих рахунках.

Для осіб, хворих на туберкульоз, організоване п'ятиразове дієтичне харчування, що включає низку дієтпродуктів, передбачених постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. №1752.

Для інших категорій засуджених організоване триразове харчування згідно з наказом Держдепартаменту від 17.05.2004 №125 (при цьому не передбачені такі дієтичні продукти харчування як яйця, фрукти тощо). Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. №336 не передбачено забезпечення інших категорій засуджених (крім осіб, хворих на туберкульоз)

свіжими фруктами (забезпечення овочами здійснюється згідно з нормами, встановленими Держдепартаментом).

Відповідно до статті 11 Закону України "Про попереднє ув'язнення" площа в камері для однієї особи, яку взято під варту, не може бути меншою ніж 2,5 кв.м, а для вагітної жінки та жінки, яка має при собі дитину – 4,5 кв.м. Що стосується факту переповнення у слідчих ізоляторах, то загальна жила площа корпусних відділень для тримання засуджених та осіб, узятих під варту, у Дніпропетровському слідчому ізоляторі складає загалом 16738,28 кв.м. Станом на 08.09.2010 у цій установі трималося 3282 особи, середня жила площа на одну особу складає 5,1 кв.м.

На даний момент у Київському слідчому ізоляторі ведеться будівництво корпусу для тримання жінок, який зможе вмістити 180 ув'язнених та вирішити частково проблему переповнення установи. Вирішено питання щодо виділення додаткового фінансування для прискорення цього будівництва.

п.90,113,117,149 Щодо програм дозвілля для засуджених до довічного позбавлення волі; зауваження до прогулянкових двориків для засуджених (збільшення площі прогулянкових двориків у Дніпропетровській виправній колонії (№89) і Слов'яносербській виправній колонії (№60) з метою сприяння фізичному розвитку засуджених)

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) засуджені, які перебувають у секторі максимального рівня безпеки, залучаються за їх бажанням до різних програм диференційного виховного впливу.

Згідно із статтею 151 КВК України самодіяльні організації серед засуджених до довічного позбавлення волі ("довічників") не створюються. За відсутності у засуджених цієї категорії загальної середньої освіти, вони за їх бажанням залучаються до заочного навчання у філії вечірньої школи при виправній колонії. На жаль, залучення до праці "довічників" на теперішній час неможливо через відсутність відповідних спеціалізованих приміщень для організації виробничого процесу з дотриманням належних вимог безпеки персоналу.

Прогулянкові дворики у секторі максимального рівня безпеки Дніпропетровської виправної колонії (№89) відповідають вимогам Положення про сектор максимального рівня безпеки при виправній колонії середнього рівня безпеки (наказ Держдепартаменту від 28.07.2005 №124) та типовим правилам щодо обладнання секторів для тримання засуджених до довічного позбавлення волі (див. п.3), де передбачено, що площа кожного прогулянкового дворику не повинна бути меншою ніж 12 кв.м. У виправній установі площа прогулянкових двориків становить не менше 16 кв.м. З метою надання засудженим можливості виконувати фізичні вправи в прогулянкових двориках встановлено спортивне обладнання (перекладини та бруси). Збільшення площ прогулянкових двориків для засуджених, які знаходяться в ДІЗО/ПКТ, неможливе через відсутність вільних площ у цьому блоці.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) проведено поточні ремонти прогулянкових двориків. Шляхом демонтажу перегородки між двома двориками збільшено площу для прогулянок з метою облаштування додаткового місця для заняття засуджених спортом.

Так, усі засуджені Слов'яносербської виправної колонії (№60) беруть участь у реалізації програм диференційованого виховного впливу "Правова просвіта" та "Освіта". Також запроваджено функціонування класів з вечірньою формою навчання Лозівської загальноосвітньої школи, які відвідують 43 засуджені особи, з яких один засуджений навчається у вищому навчальному закладі за дистанційною формою навчання.

Право засуджених на свободу віросповідання реалізується 11 представниками чотирьох релігійних конфесій, які регулярно проводять душпастирську роботу. 132 засуджених бере участь у реалізації програми диференційованого виховного впливу "Духовне відродження".

У виправній установі створено та функціонують гуртки для засуджених за інтересами. 60 засуджених беруть участь у реалізації програми диференційованого виховного впливу "Творчість". Створено вокально-інструментальний ансамбль з числа 9 засуджених. Також працюють 3 спортивні секції, у яких до фізичних занять залучено 201 засудженого. Протягом 2010 року 21 засуджений активно брав участь у різних спортивних заходах та змаганнях.

Активно впроваджуються програми з подолання засудженими наркотичної і алкогольної залежності: протягом 2010 року 32 засуджені особи були залучені до їх реалізації, з яких 19 осіб успішно їх пройшли.

З початку 2010 року проведено 7 зустрічей з представниками громадських організацій. Створена та функціонує бібліотека, фонд якої складає 6200 книжок. 46 осіб отримали професію у рамках програми підготовки засуджених до звільнення з місць позбавлення волі з метою їх подальшої реінтеграції у суспільство.

п.91,92,93 Щодо необхідності поліпшення умов тримання осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, їх контакту із зовнішнім світом; щодо надмірних заходів безпеки, супровід "довічників" із службовим собакою у коридорах Дніпропетровської виправної колонії (№89)

З метою забезпечення належних вимог безпеки персоналу у Дніпропетровській виправній колонії (№89) особи, засуджені до довічного позбавлення волі, при виведенні за межі камер тримають руки за спиною та супроводжуються двома молодшими інспекторами відділу нагляду і безпеки та кінологом із службовим собакою. Одночасно до засудженого застосовується спеціальний засіб "БР" (браслети ручні) у відповідності до вимог чинного законодавства.

Зазначена процедура передбачена наказами Держдепартаменту від 22.10.2004 №205дск, яким затверджено Інструкцію з організації нагляду за засудженими, які відбувають покарання у кримінально-виконавчих установах, та від 25.12.2003 №275, яким затверджено Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. Ці відомчі нормативно-правові акти пройшли

реєстрацію у Міністерстві юстиції України на предмет відповідності дотриманню прав громадян, які позбавлені волі відповідно до рішень суду.

Статтею 151 КВК України передбачено надання засудженим до довічного позбавлення волі один раз на три місяці короткострокових побачень. Кімнати для проведення короткострокових побачень обладнані у відповідності з додатком 17 до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань. В цих кімнатах встановлені абонентські переговорні пристрої. У камерах ДІЗО/ПКТ встановлено системи екстреного виклику у разі необхідності персоналу засудженими.

У ході проведення службової перевірки встановлено, що у Слов'яносербській виправній колонії (№60) протягом 2010 року заходи фізичного впливу і спеціальні засоби до засуджених не застосовувалися. У 2009 році спеціальні засоби (браслети ручні) застосовувалися до засуджених у 6 випадках з метою подолання фізичного опору з їх боку, прояву буйства або недопущення вчинення засудженими актів членушкодження чи нанесення фізичних ушкоджень іншим засудженим. Застосування браслетів ручних здійснювалося на підставі та у відповідності з вимогами статті 106 КВК України.

Відповідно до рекомендацій ЄКПТ у секторі максимального рівня безпеки Слов'яносербської виправної колонії (№60) перед входом у камери, де тримаються особи, засуджені до довічного позбавлення волі, виключено із практики розміщення табличок із докладною інформацією про вчинені ними злочини.

п.95,96,97,147,151 Щодо поміщення/тримання засуджених у ДІЗО/ПКТ

Згідно з п.88 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань у ПКТ утримуються засуджені, які згідно із статтею 133 КВК України є злісними порушниками встановленого порядку відбування покарання. Заходи стягнення у вигляді переведення засуджених у ПКТ застосовуються у разі безуспішності інших заходів впливу, і тому перебування засудженого у ПКТ не залежить від призначеного виду кримінального покарання.

Згідно із статтею 134 КВК України поміщення засудженого до ДІЗО/ПКТ проводиться за вмотивованою постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, з визначенням строку тримання. Це є стягненням, яке накладається в разі, коли інші заходи дисциплінарного впливу на засудженого не дали позитивного результату.

Процес поміщення засудженого у ДІЗО/ПКТ відбувається у присутності чергового помічника начальника установи, медичного працівника, начальника відділення соціально-психологічної служби і молодшого інспектора, який здійснює нагляд за засудженими у ДІЗО/ПКТ. Щоденно черговими медичними працівниками здійснюється прийом-огляд зазначених засуджених.

При накладанні стягнень у вигляді переведення засудженого до ПКТ кожному засудженому доводяться до відома вимоги статті 134 КВК України, включаючи можливість оскарження у вставленому порядку накладеного на нього стягнення.

п.97,148,151 Щодо матеріальних умов тримання у ДІЗО/ПКТ

Сектор максимального рівня безпеки Дніпропетровської виправної колонії (№89) обладнано згідно з вимогами наказу Держдепартаменту від 28.07.2005 №124. З метою поліпшення умов тримання і обслуговування засуджених завершено роботи з обладнання вікон і підлоги камер сектору максимального рівня безпеки виправної установи. У камерах проведено демонтаж 31 склоблоку і встановлено металопластикові вікна із звичайним склом, підлогу загальною площею 35 кв.м. перекрито лінолеумом. У камерах ДІЗО/ПКТ №22,23,24 демонтовано зайві спальні місця і на даний час норми жилої площі відповідають вимогам нормативних документів. Камеру №15 сектору максимального рівня безпеки переобладнано для розміщення в ній медичного ізолятора для засуджених, хворих на туберкульоз, а камеру №16 – під маніпуляційний кабінет.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) ведуться планові поточні ремонти камер ДІЗО/ПКТ; встановлено систему екстреного виклику персоналу засудженими. Зазначені роботи проведено у відповідності з нормами, передбаченими наказом Держдепартаменту від 27.08.2005 №124 "Про затвердження Положення про сектор максимального рівня безпеки при виправній колонії середнього рівня безпеки".

п.110 Щодо фактів переповнення слідчих ізоляторів (Київський і Дніпропетровський слідчі ізолятори); щодо дотримання норм жилої площі у Київському слідчому ізоляторі (фактично 1 кв. метр на особу)

Основною причиною збільшення чисельності осіб, узятих під варту, у слідчих ізоляторах є тривалі терміни розгляду кримінальних справ у судах.

Згідно із статтею 11 Закону України "Про попереднє ув'язнення" норма площі в камерах для осіб, узятих під варту, не повинна бути меншою за 2,5 кв.м на 1 особу, а для вагітної жінки або жінки, яка має при собі малу дитину – 4,5 кв.м.

Для вирішення цієї проблеми Держдепартаментом, його територіальними органами управління та слідчими ізоляторами направляються відповідні письмові повідомлення до органів дізнання і слідства, а також до прокуратури про завершення термінів тримання осіб під вартою. У разі службової необхідності зазначені органи додатково інформуються у телефонному режимі.

До відповідних судів направляються листи-клопотання щодо припинення практики тривалих термінів розгляду кримінальних справ. У кожному регіоні з цією метою за ініціативи Держдепартаменту проводяться міжвідомчі координаційні наради за участю керівників апеляційних судів та правоохоронних органів з питань виваженого підходу щодо обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Для зменшення чисельності осіб, узятих під варту, та покращення умов їх тримання Держдепартаментом розроблено проект Закону України "Про внесення зміни до статті 155 Кримінально-процесуального кодексу України (щодо обґрунтованості застосування взяття під варту)" (реєстр. № 7084 від 06.09.2010).

На пленарному засіданні Верховної Ради України 19.10.2010 зазначений законопроект прийнято за основу у першому читанні.

Прийняття цього Закону сприятиме дотриманню міжнародних стандартів у сфері застосування запобіжних заходів, забезпечить оптимізацію відповідних рішень судів, надасть можливість ширше застосовувати альтернативні запобіжні заходи та сприятиме реалізації зазначених рекомендацій.

Також внесено зміни до Положення про дільницю слідчого ізолятора на території виправної колонії, затвердженого наказом Держдепартаменту від 30.12.2003 №280 (із змінами), зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.01.2004 за №65/8664. Ці зміни забезпечать приведення у відповідність до вимог чинного законодавства порядок надання спеціалізованої медичної допомоги засудженим та особам, взятим під варту, їх розміщення.

Крім того, відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 6 січня 2010 р. №12 створено Міжвідомчу робочу групу з питань здійснення заходів щодо перенесення установ та слідчих ізоляторів за межі центральних частин міст. На даний час вирішується питання щодо виділення земельних ділянок для будівництва нових слідчих ізоляторів за межами міст Херсона і Севастополя.

З метою попередження фактів порушення строків тримання осіб, узятих під варту, налагоджено роботу електронної системи обліку ув'язнених, що також оптимізувало процедуру підготовки звітів і здійснення контролю за рухом кримінальних справ.

Зміни курсування планових залізничних варт в обхід Київського слідчого ізолятора (за наявності такої можливості) частково вплинули на позитивне зменшення чисельності транзитно-пересильних осіб, що дозволяє адміністрації установи дотримуватися прийнятих норм жилої площі.

Починаючи з 2006 року, у рамках українсько-швейцарського проекту "Слідчий ізолятор–модель" у Київському слідчому ізоляторі здійснюється будівництво режимного корпусу для тримання жінок, узятих під варту, на 180 місць. На даний час Держдепартаментом вирішується питання щодо будівництва додаткового слідчого ізолятора на базі Ірпінського виправного центру (№132). Це дасть можливість розвантажити Київський слідчий ізолятор приблизно на 1000 місць.

п.106,107,109,121,150,152 Щодо покращення умов і порядку тримання засуджених та осіб, узятих під варту, у Київському слідчому ізоляторі (житлово-побутові умови, харчування, забезпечення гігієнічним засобами, дозвілля)

Організація харчування засуджених і осіб, узятих під варту, здійснюється згідно з вимогами наказу Держдепартаменту від 30.06.2004 №12. У Київському слідчому ізоляторі ув'язнені забезпечені триразовим гарячим харчуванням у повному обсязі згідно з вимогами нормативно-правових документів Держдепартаменту. Дієтичне харчування проводиться за категоріями (хворі на туберкульоз, хворі на виразку шлунку та ін.) виключно за висновком лікаря та згідно з наказом Держдепартаменту від 17.05.2004 №125. Якість приготування страв на кожний прийом їжі перевіряється черговим лікарем і черговим помічником начальника установи. Асортимент круп складає не менше 7

найменувань, що дозволяє здійснювати приготування різноманітних страв. Раціон складається з урахуванням норм харчування засуджених та осіб, узятих під варту, що передбачені наказом Держдепартаменту від 17.05.2004 №125 (постанова Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. №336). Молоко, свіжі фрукти та яйця включаються в раціон харчування засуджених та осіб, узятих під варту, тільки згідно з прийнятими нормами.

Жилі приміщення мають достатній доступ денного світла та свіжого повітря. Постійно проводяться поточні ремонти вентиляції в камерах, дезінфекція, дезінсекція та дератизація приміщень Київського слідчого ізолятора. Проведена реконструкція освітлення в приміщеннях "боксів", в яких особи, взяті під варту, тримаються згідно з нормативно-правовими документами Держдепартаменту.

Засудженим і особам, узятим під варту, надається можливість скористатися правом на щоденну прогулянку (не менше 1 години на добу); згідно з нормативно-правовими документами Держдепартаменту окремим категоріям осіб, узятих під варту, – до 2 годин на добу.

Згідно з наказом Держдепартаменту від 10.11.2003 №212 засуджені, які відбувають покарання в установах виконання покарань, та особи, які тримаються у слідчих ізоляторах, забезпечуються туалетним милом у повному обсязі, а прання з пральним порошком здійснюється у пральнях цих установ.

Усі засуджені та особи, взяті під варту, мають вільний доступ до туалетних кімнат. Згідно з наказом Держдепартаменту від 11.10.2006 №193 відвідання душової кімнати здійснюється не менше одного разу протягом 7 днів з обов'язковою одночасною заміною білизни. Гігієнічне миття засуджених та осіб, узятих під варту, у душовій кімнаті частіше одного разу на тиждень може здійснюватися за рішенням начальника слідчого ізолятора та висновком лікаря. Засуджені та особи, взяті під варту, у разі потреби підтримання особистої гігієни приймають душ у гуртожитках (корпусних відділеннях) у спеціально облаштованих для цього місцях принаймні двічі на тиждень.

У відповідності з положеннями наказу Держдепартаменту від 20.09.2000 №192 при проведенні соціально-виховної роботи серед осіб, узятих під варту, керівництвом установи використовується потенціал радіомережі, вживаються заходи щодо забезпечення камер телевізорами та настільними іграми. Однак, при відсутності такої можливості відповідно до чинного законодавства дозволяється отримувати телевізори від родичів осіб, узятих під варту. Фактів виявлення хабарів серед персоналу Київського слідчого ізолятора при передачі телевізорів від родичів до осіб, узятих під варту, виявлено не було. Забезпечено безперебійну роботу бібліотечної системи. Особам, узятим під варту, дозволяється користуватися книгами та періодичними виданнями, придбаними через торговельну мережу, а також отриманими з бібліотечного фонду. Кримінально-виконавчим законодавством України не передбачено іншого порядку отримання особами, узятими під варту, літератури у слідчих ізоляторах. Під час щоденних прогулянок вони мають можливість займатися фізичними вправами.

Відповідно до внесених змін до порядку прийому передач/посилок особам, взятим під варту, у слідчих ізоляторах, рідні та близькі цих осіб мають змогу передавати їм художню, наукову та будь-яку іншу літературу, яка не суперечить соціально-моральним нормам, прийнятим у суспільстві, та не має порнографічного змісту. Згідно із статтею 109 КВК України та п.4.4.11 наказу Держдепартаменту №192-2000р. засудженим та особам, взятим під варту, дозволяється отримувати періодичні друковані видання тільки шляхом офіційної передплати.

п.108,111,114,117,122,157 Щодо розширення програм зайнятості для засуджених та осіб, узятих під варту, з освіти, спорту, професійно-технічного навчання та інших програм зайнятості

В установах виконання покарань та слідчих ізоляторах накопичено багатий досвід з організації соціально корисної діяльності засуджених та осіб, узятих під варту, на підставі їх залучення до участі у програмах диференційованого виховного впливу, які передбачені статтею 123 КВК України.

Останнім часом за сприяння керівництва Держдепартаменту вжито низку заходів щодо активізації діяльності громадських рад при центральному апараті Держдепартаменту та його територіальних органах управління щодо забезпечення більш конструктивної участі громадських та правозахисних організацій, благодійних фондів та релігійних громад у вирішенні проблемних питань життєдіяльності установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, забезпечення законних прав та інтересів громадян, позбавлених волі, та соціального захисту персоналу.

Здійснюється загальноосвітнє навчання засуджених, налагоджено співробітництво з вищими навчальними закладами щодо їх участі в організації виховного процесу серед засуджених, підвищення професійної компетентності персоналу органів та установ виконання покарань, а також наукового супроводу їх діяльності. З метою безумовного виконання вимог КВК України реалізується програми із забезпечення засуджених доступним і безоплатним здобуттям повної загальної середньої освіти та отриманням професійно-технічної освіти під час відбування кримінального покарання.

Адміністрацією виправних установ забезпечено проведення систематичної роз'яснювальної роботи серед засуджених, що спрямована на максимальне залучення засуджених до освітнього професійно-технічного навчання в загальноосвітніх закладах при установах виконання покарань.

Забезпечено інформування засуджених про можливість та умови подальшого навчання у вищих навчальних закладах за дистанційною (заочною) формою навчання; створені сприятливі умови для підвищення засудженими свого освітнього рівня у вищих навчальних закладах; забезпечено сприяння засудженим, які займаються самоосвітою, у складанні вступних іспитів і необхідних умов для занять у вільний від роботи час.

У Бучанській виправній колонії (№85) створені та функціонують вечірня школа та професійно-технічний навчальний центр. Крім цього, після проведення відповідної роз'яснювальної роботи серед засуджених щодо можливості отримання вищої освіти шляхом дистанційного навчання 6 осіб погодилися на такі умови і навчаються в Ізраїльському відкритому міжнародному університеті.

Усі засуджені молодіжного віку, які не мають середньої освіти, залучені до навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Особи, які не мають повної загальної середньої освіти, у виправних колоніях (№60, №89) у повному обсязі залучені до навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

З метою ефективного вирішення питань, пов'язаних з організацією та проведенням зовнішнього незалежного оцінювання засуджених та осіб, узятих під варту, 31 січня 2010 року укладено Угоду між Держдепартаментом та Українським центром оцінювання якості освіти. Для участі в такому оцінюванні у 2010 році зареєструвався 301 засуджений і 278 осіб взяли участь у зовнішньому незалежному оцінюванні навчальних досягнень. Загалом 70 засуджених навчається у вищих навчальних закладах за дистанційною (заочною) формою навчання.

Для засуджених, які не мають робітничої професії, за якою вони можуть бути працевлаштовані у виправній колонії, обов'язковою є підготовка на курсах професійного навчання робітників на виробництві.

Керівництвом виправних колоній ініційовано проведення позакласної роботи з державно-патріотичного виховання засуджених, організовано мовні, літературні, культурологічні та краєзнавчі предметні гуртки. Разом з тим, спільно з районними відділами управління освіти і науки затверджено програми вдосконалення та зміцнення матеріально-технічної бази загальноосвітнього навчання, а також залучення до цієї роботи представників громадськості, благодійних організацій та фондів.

У результаті реалізації зазначених програм протягом поточного року Держдепартаментом забезпечено підготовку всіх загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів до функціонування в осінньо-зимовий період, проведено косметичні ремонти зазначених приміщень, ремонт меблів та забезпечено необхідну кількість навчальних посібників.

Постійно проводиться робота з поповнення фондів бібліотек навчальних закладів сучасними підручниками та посібниками, переглянуто організацію передплати на періодичні освітянські видання.

Згідно рекомендацій Міністерства освіти і науки України перший урок у загальноосвітніх навчальних закладах буде проведений "День знань" за визначеною темою: "Україна для людей". До участі у зазначених заходах запрошені представники органів місцевої влади, керівники міських та районних відділів освіти і науки, регіональних центрів зайнятості населення та інших державних органів, представники громадськості, релігійних організацій, спостережних комісій, засобів масової інформації тощо.

п.110 Щодо необхідності демонтажу металевих ґрат у Київському та Дніпропетровському слідчих ізоляторах

З метою вільного доступу до камер Київського слідчого ізолятора природного світла демонтовано усі металеві ґрати з семи камер будівлі слідчого корпусу, де розміщено приміщення арештного дому.

У Дніпропетровському слідчому ізоляторі на вікнах камер відділень № 9 і № 10 демонтовані всі металеві ґрати у кількості 156 штук.

п.113 Щодо перепланування гуртожитків у Бучанській виправній колонії (№85)

У Бучанській виправній колонії (№85) планується у всіх приміщеннях замінити двоповерхові ліжка на ліжка звичайної конструкції та протягом 2010 року провести перепланування великих гуртожитків (блоки № 4,5).

п.116 Щодо належної організації водопостачання у Слов'яносербській виправній колонії (№60)

З метою забезпечення належного водопостачання у Слов'яносербській виправній колонії (№60) проведено заміну внутрішніх мереж водопостачання у гуртожитку № 3 та у приміщеннях камерного типу установи.

п.122 Щодо виробничої діяльності підприємства Дніпропетровської виправної колонії (№89)

Підприємство Дніпропетровської виправної колонії (№89) забезпечує залучення засуджених до суспільно корисної праці з урахуванням наявних виробничих потужностей, віку та професійної підготовки осіб, засуджених до позбавлення волі. Також, на підприємстві засуджені набувають корисні трудові навички для подальшої адаптації у суспільне життя, що є основним з напрямків соціально-виховної роботи.

У 2010 році за підсумками 8-ми місяців було працевлаштовано 186 засуджених, включаючи 69 засуджених – на власному виробництві (загальна чисельність працездатних засуджених складала 391 особу). На підприємстві виправної установи не має можливості працевлаштувати працездатних засуджених у повному обсязі через відсутність достатніх обсягів робіт та низької кваліфікації або її відсутності у засуджених. На підприємстві установи відсутня дільниця з виготовлення сувенірної продукції, внаслідок чого виготовлення сувенірів не здійснюється.

Тривалість робочого часу засуджених відповідає вимогам чинного законодавства про працю. Оплата праці засуджених проводиться на підставі вимог статті 120 КВК України за фактично виконаний обсяг роботи. Нарахування та виплата заробітної плати засудженим проводиться своєчасно відповідно до встановлених норм і розцінок та згідно з вимогами законодавства. Усі розцінки розраховані з урахуванням розміру мінімальної заробітної плати, що передбачена законодавством.

У святкові та вихідні дні засуджені до оплачуваних робіт не залучаються. У разі залучення засуджених до роботи у вихідний день (з урахуванням

характеру виконуваних робіт) їм надається інший день відпочинку і ведеться підсумковий облік робочого часу за місяць. У випадках, коли неможливо надати засудженим інший день відпочинку, оплата за роботу у вихідні та святкові дні проводиться у подвійному розмірі, що відповідає вимогам статті 119 КВК України.

Робітникам—"погодинникам", робота яких не піддається нормуванню та точному обліку, заробітна плата нараховується за фактично відпрацьований час, виходячи з розміру годинної тарифної ставки, яка розрахована з урахуванням мінімальної заробітної плати. Робітникам—відрядникам заробітна плата нараховується за фактичний обсяг виконаних робіт по тарифних ставках, які також розраховані з урахуванням розміру мінімальної заробітної плати. Щомісячно складаються відомості виконаних робіт, оформлюються наряди та таблиці обліку робочого часу, після чого ці матеріали передаються до бухгалтерії установи, де нараховується заробітна плата засудженим.

У 2010 році під час проведення перевірки обласним контрольно-ревізійним управлінням порушень щодо ведення бухгалтерського обліку встановлено не було.

Засуджені залучаються без оплати лише до робіт з благоустрою виправної установи та до робіт з поліпшення житлово-побутових умов засуджених, а також до робіт із забезпечення виправної установи продовольством, але не більше 2 годин на день та у порядку черговості, що відповідає вимогам статті 118 КВК України.

Застосування до засуджених заохочувальної норми закону у вигляді умовно-дострокового звільнення проводиться у чіткій відповідності до вимог статті 81 КК України та статті 154 КВК України. Рішення щодо застосування умовно-дострокового звільнення приймається виключно комісією на засіданнях адміністрації виправної установи.

п.123,143,144 Щодо доступу засуджених до медичного персоналу; щодо відсутності "приватності" у контактах засуджених з медичними працівниками; щодо підготовки та перепідготовки медичних кадрів

Кожен засуджений виправної установи отримує відповідну медичну допомогу у повному обсязі після відповідного звернення до її адміністрації.

У разі неможливості надання необхідного обсягу медичної допомоги засудженим в умовах медичної частини виправної установи хворі особи направляються до лікувальних закладів Державної кримінально-виконавчої служби України або Міністерства охорони здоров'я України.

Контакти засуджених із медперсоналом виправної установи здійснюються без присутності інших осіб, за винятком випадків, передбачених нормативно-правовими актами Держдепартаменту, з огляду на дотримання режимних вимог тримання засуджених. Кожний прийом засуджених лікарі-терапевти проводять у конфіденційній обстановці, що відповідає вимогам Законів України "Про інформацію", "Основи законодавства України про охорону здоров'я", "Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту та соціальний захист населення" та інших нормативно-правових актів з цього питання.

Надання медичної допомоги засудженим у Слов'яносербській виправній колонії (№60) здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства на загальних умовах, адекватних наданню медичної допомоги у державі.

У спеціалізованій туберкульозній лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№ 89) усі лікарі мають відповідну вищу медичну освіту. Раз на 5 років всі лікарі проходять атестацію та отримують/підтверджують професійну категорію. Протягом 2009–2010 років 4 лікарі підвищили кваліфікаційну категорію з другої на першу, один отримав вищу категорію. На даний час в лікарні працюють 8 лікарів з другою лікувальною категорією, 8 – з першою, 3 – з вищою, а також працює 3 кандидати медичних наук. Серед середнього медичного персоналу протягом 2009–2010 років 10 медичних сестер пройшли акредитаційну комісію на присвоєння/підтвердження кваліфікаційної категорії. На даний час у лікарні працює 46 медичних сестер з вищою кваліфікаційною категорією, 8 – з другою та 1 – з першою.

Лікарі та середній медичний персонал відвідують курси підвищення кваліфікації відповідно до затвердженого графіку. Крім цього, вони відвідують науково-практичні конференції, семінари, тренінги тощо, а також працюють з науковою літературою та готують реферати і доповіді з нагальних питань сучасної медицини.

п.125,126 Щодо збільшення у штаті Київського слідчого ізолятора медичного персоналу (фельдшерів та/або медсестер, залучених фахівців – введення до штату медичного персоналу посади інфекціоніста тощо); організація прийому осіб, узятих під варту, лікарем-стоматологом

У 2009 році до штату медичної частини Київського слідчого ізолятора додатково введено посаду лікаря–терапевта та посаду лікаря–фтизіатра (половина ставки).

На даний час питання щодо збільшення кількості медичного персоналу, а саме фельдшерів/медичних сестер, а також введення до штату медичного персоналу Київського слідчого ізолятору лікаря–інфекціоніста не вирішено, у зв'язку з тим, що кількість даних посад не передбачено чинним законодавством України. Прийом осіб, узятих під варту, 2 лікарями–стоматологами проводиться протягом повного робочого дня згідно з графіком та наявним записом бажаючих.

Вирішується питання щодо обладнання палати інтенсивної терапії в багатопрофільній лікарні при Бучанській виправній колонії (№85) сучасними медичними приладами.

п.127 Щодо збільшення чисельності медичного персоналу; заповнення вакантних посад

При Дніпропетровській виправній колонії (№89) функціонує спеціалізована туберкульозна лікарня, до складу якої входить 9 відділень. Відповідно до положень спільного наказу Міністерства охорони здоров'я України та Держдепартаменту від 18.01.2000 №3/6 медична допомога засудженим (не хворі), які відбувають покарання в установі, надається амбулаторно-профілактичним відділенням, яке входить до структури лікарні.

Згідно із штатним розписом у 9-му відділенні передбачено 2 посади фельдшера, що на даний час укомплектовані в повному обсязі. Для приведення штатної чисельності медичних закладів у відповідність до стандартів Міністерства охорони здоров'я України до Держдепартаменту були надані пропозиції щодо збільшення кількості медичних працівників, які на даний час знаходяться на розгляді.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) є 1 вакантна посада лікаря-терапевта, питання комплектації якої опрацьовується з кафедрою післядипломної освіти Луганського Державного медичного університету. Планується участь адміністрації виправної установи на ярмарку вакансій при кафедрі післядипломної освіти Луганського Державного медичного університету стосовно подальшого добору медичного персоналу. Усі посади фельдшерського складу (4) вже укомплектовано.

п.128 Щодо забезпечення засуджених та осіб, взятих під варту, медичними засобами

Фактичні надходження на медичні потреби Державної кримінально-виконавчої служби України у 2009 році, включаючи витрати на лікування хворих на туберкульоз, СНІД і соматичні захворювання, склали 39 млн. 800 тис. грн., що становило 34,9% від мінімальної потреби (114 млн. 182 тис. грн.). Медичні частини слідчих ізоляторів, установ виконання покарань і медичні заклади в цілому забезпечені основними групами ліків для надання медичної допомоги у передбаченому обсязі. Наприклад, медична частина Київського слідчого ізолятора на даний час забезпечена протитуберкульозними препаратами в повному обсязі. Лікування хворих на туберкульоз знаходиться під постійним контролем.

Протитуберкульозні препарати приймаються хворими засудженими та особами, взятими під варту, в присутності медичного працівника. На випадок необхідності застосування специфічних препаратів, здійснюється закупівля таких препаратів безпосередньо виправними установами і слідчими ізоляторами. У цілому забезпечення лікарськими засобами здійснюється, в основному, централізовано.

п.129 Щодо усунення практики проведення засудженим ін'єкцій шприцями через ґрати

Захисні решітки (ґрати) передбачені тільки у крайніх випадках для забезпечення особистої безпеки медичного персоналу, особливо жінок, при виконанні службових обов'язків. У випадку необхідності, ін'єкційне введення ліків здійснюється у присутності персоналу з числа служби нагляду і безпеки установи.

У Бучанській виправній колонії (№85) ін'єкційне введення ліків хворим особам здійснюється медичним персоналом виключно в маніпуляційних кабінетах.

п.131,132,136,137 Щодо необхідності удосконалення превентивних стратегій у програмах з профілактики туберкульозу і ВІЛ-інфекції (ТБ і ВІЛ)

В установах виконання покарань продовжується впровадження державних програм з питань посилення боротьби з туберкульозом та ВІЛ-інфекцією, а саме: Програма протидії захворюванню на туберкульоз в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби України у 2007–2011 роках і Програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009–2013 роки. Також забезпечується повний комплекс санітарно-протиепідемічних заходів з обов'язковим проведенням поточної і заключної профілактичної дезінфекції в осередках інфекції та забезпеченням у повному обсязі лікувального процесу хворих на туберкульоз, постійного контролю за прийомом препаратів з подальшим проведенням протирецидивного і хіміопротифілактичного лікування хворих. З метою виявлення збудника та його чутливості до протитуберкульозних препаратів впроваджено обов'язкове проведення мікроскопічного дослідження харкотиння в осіб при підозрі захворювання на туберкульоз.

Для забезпечення інфекційного контролю проводиться щомісячний епідеміологічний моніторинг показників інфекційної захворюваності в установах, що дає змогу проаналізувати рівень захворюваності, спланувати адміністративно-інженерні заходи та оцінити ефективність проведеної роботи.

З цією метою медичний персонал установ бере участь у навчально-методичних заходах з питань протидії туберкульозу, що організовуються Міністерством охорони здоров'я України; проводиться санітарно-освітня робота, спрямована на підвищення знань персоналу, засуджених і осіб, узятих під варту, щодо профілактики, діагностики та лікування туберкульозу.

Завдяки своєчасному і в повному обсязі проведеному комплексу лікувально-діагностичних та протиепідемічних заходів, покращенню умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту, досягнуто стабілізації епідемічної ситуації з туберкульозу.

У рамках реалізації зазначених документів передбачено комплекс заходів щодо профілактики і лікування небезпечних хвороб, результати проведення яких регулярно розглядаються у Міністерстві охорони здоров'я України.

Обстеження засуджених і осіб, узятих під варту, на ВІЛ/СНІД у виправних установах Київської області проводиться тільки за згодою хворого на базі Київського міського центру профілактики ВІЛ/СНІДу та Київського обласного центру профілактики ВІЛ/СНІДу. Антиретровірусними препаратами установи Київської області забезпечені у повному обсязі.

Станом на 01.07.2010 в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах і лікарнях Державної кримінально-виконавчої служби України перебувало 5862 ВІЛ-інфіковані особи, з яких 623 особи отримували антиретровірусну терапію (АРТ).

Станом на 01.09.2010 в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах і лікарнях Державної кримінально-виконавчої служби України перебувало 5467 хворих на туберкульоз, з них у слідчих ізоляторах – 940 осіб, а у туберкульозних лікарнях – 4527 осіб. Серед зазначених осіб, хворих на туберкульоз, 19% (1093 особи) мають мультирезистентний туберкульоз.

Завдяки впровадженню проекту Світового банку "Контроль за туберкульозом та ВІЛ/СНІДом в Україні" Держдепартаменту вдалося зміцнити матеріально-технічну базу лікарень: створено 85 бактеріологічних лабораторій 1-го рівня (слідчі ізолятори, установи виконання покарань), закуплено та отримано усе заплановане лабораторне обладнання та витратні матеріали до нього на загальну суму 2400 тис. доларів США. Крім того, за рахунок бюджетних коштів у рамках впровадження проекту були закуплені протитуберкульозні препарати першого та другого ряду на суму понад 3332 тис. дол. США.

У Дніпропетровській виправній колонії (№89) призначення антиретровірусної терапії (АРТ) засудженим здійснюється лікарем-інфекціоністом лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№89) у відповідності до стандартів Міністерства охорони здоров'я України. На даний час у лікарні перебуває 73 ВІЛ-інфікованих засуджених, які проходять відповідні обстеження та отримують консультації лікаря-інфекціоніста. 19-ти хворим під час їх перебування у лікарні було призначено АРТ. Беручи до уваги, що перебування в установах виконання покарань пов'язано іноді з фактором ризику захворювання на туберкульоз, впроваджуються профілактичні курси, які спрямовані на профілактику рецидивів туберкульозу у хронічно-хворих засуджених. З цією метою та відповідно до розпорядження Голови Держдепартаменту від 01.03.2010 №19 у виправних установах області та слідчих ізоляторах засуджені, які перехворіли на туберкульоз, щорічно проходять профілактичні курси лікування. Прийом 2-х протитуберкульозних препаратів здійснюється двічі на рік (весна – осінь) протягом 3-х місяців. Обов'язковим на цей час є харчування за нормою, що встановлена наказом Держдепартаменту №23-2002р. Завдяки контрольованим профілактичним курсам лікування протягом останніх 5 років вдалося стабілізувати епідеміологічну ситуацію з туберкульозу та знизити кількість рецидивів захворювання.

При потребі осіб, хворих на активну форму туберкульозу, госпіталізують з Київського слідчого ізолятора до територіальних спеціалізованих закладів Міністерства охорони здоров'я України. Лікування хворих на туберкульоз, які знаходяться на лікуванні в інфекційному ізоляторі Київського слідчого ізолятора, проводиться під належним контролем та відповідно до методів DOTS.

п.135 Щодо переповнення спеціалізованої туберкульозної лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№89), щодо матеріальних умов тримання хворих засуджених

Згідно з вимогами статті 115 КВК України у Дніпропетровській виправній колонії (№89) хворі на туберкульоз засуджені забезпечені житловою площею не менш як 5 кв.м на 1 особу. Спальні приміщення забезпечені тумбочками з розрахунку одна на дві особи згідно з вимогами наказу Держдепартаменту від 06.05.2000 №84.

У лікарні працює сучасний банно-пральний комплекс (далі-БПК), обладнаний за європейськими стандартами (душові кабінки, пральні машини тощо). БПК Дніпропетровської виправної колонії (№89) зайняв перше місце у всеукраїнському конкурсі серед аналогічних БПК установ виконання покарань.

Відвідання душової кімнати засудженим організовується принаймні 1 раз на тиждень, що відповідає вимогам наказу Держдепартаменту від 11.10.2006 №193, але додатково в кожному відділенні обладнана окрема душова кабінка.

У вересні 2009 року під час перевірки у спеціалізованій протитуберкульозній лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№89) було 8 відділень загальною площею 2910 кв.м, у яких перебувало 583 особи. Норми жилої площі на одного засудженого на той час не відповідали встановленим санітарним нормам. Наразі вживаються заходи щодо приведення норм житлової площі на одного засудженого у відповідність до вимог статті 115 КВК України.

Згідно з рекомендаціями ЄКПТ після перерозподілу хворих засуджених 5-го і 6-го відділень спеціалізованої протитуберкульозної лікарні (де жилі площі на 1 засудженого склали менше 5 кв.м) норми житлової площі на одного хворого засудженого, в середньому, становлять 5,3 кв.м. У відділенні №5 спеціалізованої туберкульозної лікарні і камерах №22,23,24 сектору максимального рівня безпеки Дніпропетровської виправної колонії (№89) проведено демонтаж зайвих спальних місць з метою приведення норм жилої площі у відповідність до вимог нормативних документів.

У відповідності з вимогами спільного наказу Держдепартаменту і Міністерства охорони здоров'я України від 18.01.2000 №3/6 "Про затвердження нормативно-правових актів з питань медико-санітарного забезпечення осіб, які утримуються в слідчих ізоляторах та установах виконання покарань Державного департаменту України з питань виконання покарань" у Дніпропетровській виправній колонії (№89) забезпечено роздільне тримання новоприбулих хворих осіб від іншої категорії засуджених. Для цього у виправній установі виділено і обладнано окреме приміщення у дільниці карантину, діагностики та розподілу засуджених.

По закінченні строку відбування покарання засуджені, які хворіють на активну форму туберкульозу, вибувають до протитуберкульозних закладів за місцем проживання.

п.136 Щодо розширення можливості для активного дозвілля хворих у туберкульозній лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№89)

Засудженим, які хворіють на туберкульоз, активне дозвілля (спортивні ігри, фізичне навантаження) показано лише за рекомендацією лікаря. Існує декілька протипоказань для активного дозвілля: виражений ступінь туберкульозної інтоксикації, легенево-серцева недостатність, ускладнення легеневого туберкульозу (легенева кровотеча, пневмоторакс), що не пов'язані із захворюванням на туберкульоз. У спеціалізованій туберкульозній лікарні при Дніпропетровській виправній колонії (№89) активне дозвілля хворих організовано належним чином, наприклад: розпорядком дня передбачено проведення ранкової зарядки для хворих. При кожному відділенні є майданчик, на якому розташоване спортивне знаряддя (столи для тенісу, гімнастичні снаряди); є можливість для проведення активних рухових ігор. Майданчики оздоблені зеленими насадженнями, квітковими клумбами. Усі засуджені, які перебувають у лікарні, мають можливість знаходитися на свіжому повітрі у години,

передбачені розпорядком дня установи. Пацієнти лікарні (за дозволом лікаря) можуть залучатися до суспільно корисної праці (прибирання території лікарні).

Засуджені із числа хворих на туберкульоз можуть користуватися бібліотекою (бібліотечний фонд якої складає 6051 книжка) і займатися при навчальному закладі установи лише за умови закритої форми захворювання.

Для засуджених організовано триразове харчування згідно з наказом Держдепартаменту від 17.05.2004 №125. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 р. №336 не передбачено забезпечення інших категорій засуджених, крім хворих на туберкульоз, свіжими фруктами (забезпечення овочами здійснюється згідно з нормами, встановленими Держдепартаментом).

п.138,139,143,144 Щодо належної роботи психологів та організації психіатричної допомоги засудженим у Київському слідчому ізоляторі, Дніпропетровській виправній колонії (№89); щодо підготовки та перепідготовки кадрів

З метою поліпшення організації надання психіатричної допомоги засудженим Держдепартаментом здійснюються відповідні заходи.

У кожному слідчому ізоляторі створено спеціалізовану палату для тримання осіб, які мають психічні захворювання. Відповідно до окремих графіків систематично проводяться курси з підвищення кваліфікації лікарів-психіатрів на базах навчальних закладів Міністерства охорони здоров'я України.

У деяких випадках при встановленні діагнозу і ступеня психічного захворювання засудженого залучаються відповідні фахівці лікувальних закладів Міністерства охорони здоров'я України, при необхідності здійснюється госпіталізація хворого до спеціалізованих психіатричних лікарень.

Вирішення питання щодо зменшення тривалості тримання осіб з психічними вадами у Київському слідчому ізоляторі та інших слідчих ізоляторах України входить до компетенції судів.

З метою поліпшення умов тримання психічно хворих осіб, які перебувають на стадії слідства і судового розгляду, Міністерством юстиції України розроблено проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо тримання під вартою осіб, які захворіли на психічне захворювання)", що передбачає тримання зазначеної категорії осіб у спеціалізованих психіатричних закладах Міністерства охорони здоров'я України.

З метою підвищення кваліфікації психологів установ виконання покарань та слідчих ізоляторів не менше одного разу на два місяці з ними проводяться навчальні збори із залученням фахівців з психіатрії та психології, викладачів вищих навчальних закладів та науковців. Протягом восьми місяців 2010 року проведено 84 таких учбових зборів.

У рамках реалізації Угоди про співпрацю Держдепартаменту з Державним центром соціальних служб для молоді до роботи з 18 тис. засудженими, які перебувають на профілактичному обліку (в тому числі 4 тис. осіб з психічними відхиленнями), протягом 2010 року залучалося понад 400 спеціалістів (психологів) центрів соціальних служб для молоді та більше 170 інших фахівців.

Спеціалісти Державного центру соціальних служб для молоді в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах проводили таку роботу:

- психологічна допомога (консультування засуджених і осіб, узятих під варту, з соціально-психологічних проблем, психодіагностика, психологічна корекція, допомога в адаптації);
- соціально-педагогічна допомога (консультування засуджених і осіб, узятих під варту, щодо дотримання їх прав, організація соціально-позитивної діяльності, проведення лекцій та тренінгів з метою пропагування здорового способу життя);
- юридична допомога (консультування засуджених з питань цивільного та кримінального права, захист їх прав та інтересів, допомога в оформленні необхідних документів);
- інформаційна допомога (розповсюдження буклетів);
- соціально-медична допомога (інформування засуджених і осіб, узятих під варту, про вплив та наслідки вживання тютюну, алкогольних виробів, токсичних та наркотичних речовин, способи інфікування на ВІЛ та засоби його уникнення тощо);
- соціально-економічна допомога (сприяння у наданні засудженим і особам, узятим під варту, гуманітарної допомоги, інформування про можливість працевлаштування після звільнення тощо).

Робота психологічної служби у Дніпропетровській виправній колонії (№89) спрямована на реалізацію персональних заходів з профілактики та попередження самогубств серед засуджених.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) психічнохворі особи отримують лікування у відповідності з вимогами Закону України "Про психіатричну допомогу", особливо у частині надання психіатричної допомоги, забезпечення безпеки та запобігання небезпечним діям з боку таких осіб, та Правилами застосування фізичного обмеження та ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади (розроблені Міністерством охорони здоров'я України 23 липня 2001 року). Препаратами для лікування психічнохворих осіб медична частина забезпечена на 100%.

Відповідно до рекомендацій ЄКПТ у Київському слідчому ізоляторі на даний час укомплектована посада лікаря-психіатра. У медичному відділенні створено дві плати для осіб, які страждають на психічні розлади. Ця категорія осіб, узятих під варту, знаходиться під постійним контролем медичних працівників закладу (здійснюється щоденний обхід цієї категорії ув'язнених). Переведення осіб, узятих під варту, з психічними вадами до спеціалізованих лікарень можливе лише за рішенням суду.

Разом з тим, у Київському слідчому ізоляторі не передбачено стаціонарне лікування хворих з розладами психіки, а лише надання амбулаторної (переважно консультативної) психіатричної допомоги. Відповідно до статті 14 Закону України "Про психіатричну допомогу" такі особи повинні поміщатися до психіатричного стаціонару у примусовому порядку. Адже закон кваліфікує злочини цих людей не як злочини, а суспільно небезпечні дії, за які вони не можуть нести кримінальної відповідальності, тому перебування таких осіб у

слідчому ізоляторі є порушенням як прав психічнохворих, так і прав людини в цілому. Механізм взаємодії між Міністерством охорони здоров'я України та Держдепартаментом щодо застосування до цієї категорії осіб примусової госпіталізації до психіатричного стаціонару на той час, коли дана категорія осіб очікує рішення суду, відсутній.

п.140 Щодо впровадження комплексних програм для засуджених, які вживають наркотичні засоби

Лікування засуджених, які вживають наркотичні засоби, здійснюється відповідно до рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України. Вивчається питання щодо можливого впровадження комплексних програм замісної підтримуючої терапії серед наркозалежних засуджених. Обговорення цього питання здійснюється за участю зацікавлених міністерств, відомств та громадських правозахисних організацій.

Крім того, на даний час в усіх установах виконання покарань та слідчих ізоляторах реалізуються програми диференційованого виховного впливу, спрямовані на профілактику вживання засудженим і особами, узятими під варту, наркотичних та алкогольних засобів.

Так, станом на 1 липня 2010 року у виправних колоніях трималося понад 19 тис. осіб, засуджених за злочини, які пов'язані з незаконним виробництвом, виготовленням, придбанням, зберіганням, перевезенням, пересиланням та збутом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. З них понад 7,7 тис. осіб брали участь у програмі диференційованого виховного впливу "Подолання алкогольної та наркотичної залежності". Метою зазначених програм є формування у таких засуджених здорового способу життя, сприяння у подоланні алкогольно–наркотичної залежності та їх подальшої реабілітації. 1800 осіб зазначеної категорії у першому півріччі 2010 року звільнено умовно-достроково, до 231 особи було застосовано заміну не відбутої частини покарання більш м'яким покаранням. Станом на 1 липня 2010 року у виправних колоніях перебувало понад 3600 осіб (за такий же період 2009 року – понад 3800 осіб, 2008 року – понад 4000 осіб), які стояли на диспансерному обліку лікаря–нарколога/лікаря–психіатра з проблемами, пов'язаними із вживанням наркотичних речовин.

За підсумками першого півріччя 2010 року чисельність засуджених, до яких застосовано примусове лікування від наркоманії, склала 370 осіб (за такий же період 2009 року – 440 осіб, 2008 року – 1377 осіб).

Так, станом на 1 липня 2010 року на обліку психологів установ виконання покарань та слідчих ізоляторів перебувало 3494 засуджених осіб, схильних до вживання наркотичних засобів, з яких 2616 осіб брали участь у програмах диференційованого виховного впливу "Подолання алкогольної та наркотичної залежності".

Щодо відсутності ліцензії на використання психотропних лікарських засобів у Київському слідчому ізоляторі; щодо необхідності покращення умов житлових приміщень медичного відділення Київського слідчого ізолятора для тримання засуджених із психічними вадами

Медична частина у Київському слідчому ізоляторі призначена виключно для надання первинної лікувально-профілактичної допомоги і диспансерного нагляду за засудженими, що здійснюється відповідно до Закону України "Основи законодавства України про охорону здоров'я".

Наявні психотропні засоби, що застосовуються в умовах медичної частини слідчого ізолятора, не потребують окремого ліцензування.

Разом з тим, для отримання ліцензії на придбання, зберігання, видачу і користування психотропними, наркотичними та сильнодіючими лікарськими засобами, яка видається Міністерством внутрішніх справ України, у Київському слідчому ізоляторі необхідно обладнати спеціальне приміщення.

На даний час медична частина Київського слідчого ізолятора має ліцензію Міністерства охорони здоров'я України лише на здійснення медичної практики. У медичній частині установи передбачено палату для утримання хворих на психічні захворювання, що розрахована на 4 особи. Для створення і облаштування з урахуванням сучасних вимог медичної частини і аптеки для подальшого отримання ліцензії на придбання, зберігання, видачу та користування психотропними, наркотичними і сильнодіючими лікарськими засобами, вирішується питання для цільового бюджетного фінансування у розмірі близько 50 тис. грн.

п.141 Щодо тримання осіб з фізичним вадами у Слов'яносербській виправній колонії (№60)

На даний час у Слов'яносербській виправній колонії (№60) тримається 86 з фізичним вадами, з яких 18 потребують постійної сторонньої допомоги. Особи цієї категорії розміщені у житлових приміщеннях на першому поверсі із наданням спальних місць та організацією відповідних санітарно-побутових умов і безперешкодних прогулянок на свіжому повітрі.

п.142 Щодо недостатнього рівня забезпечення медичної допомоги тяжкохворим засудженим; щодо необхідності удосконалення організації медичної допомоги: прискорення процедури визначення діагнозу зазначеної категорії засуджених і тримання їх на умовах, що сприяють дотриманню їх людської гідності

У випадку наявності у засудженого або особи, взятої під варту, тяжкої хвороби, така особа терміново госпіталізується до територіальних лікувальних закладів Міністерства охорони здоров'я України. Одночасно інформується орган, у впроваджені якого знаходиться кримінальна справа, з метою заміни міри запобіжного заходу стосовно тяжкохворої особи.

При виявленні тяжкої невиліковної хвороби у засудженого його медична справа терміново розглядається на засіданні спеціальної лікарської комісії. Після цього відповідні матеріали подаються до суду з клопотанням про звільнення такої особи від подальшого відбування покарання у зв'язку з тяжкою хворобою.

Для лікування хворих різного ступеня тяжкості лікувальний заклад при Дніпропетровській виправній колонії (№89) забезпечений всіма необхідними протитуберкульозними і соматичними препаратами за рахунок централізованої закупівлі Міністерством охорони здоров'я України (ізоніазід, протіонамід, піразинамід, стрептоміцин, канаміцин, офлоксацин, норфлоксацин, рифампіцин, етамбутол та ін.).

Схеми лікування призначаються у порядку, що визначений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.10.2003 №499 "Про затвердження інструкції щодо надання допомоги хворим на туберкульоз і неспецифічні захворювання легенів". У складному з діагностичної точки зору випадку захворювання та з метою встановлення остаточного діагнозу тяжко хворому засудженому залучаються відповідні фахівці лікувальних закладів Міністерства охорони здоров'я України та науково-дослідних інститутів Академії медичних наук України.

У Бучанській виправній колонії (№85) з метою зниження показника летальності та своєчасного звільнення тяжко хворих засуджених від подальшого відбування покарання за статтею 84 Кримінального кодексу України станом на 01.09.2010 р. спеціальною лікарською комісією управління в м. Києві та Київської області було розглянуто 49 справ засуджених осіб, 41 справу подано до суду, в результаті чого звільнено від подальшого відбування покарання 35 хворих осіб. Трьом особам було відмовлено у звільненні, а 14 осіб померли протягом 7 днів після прийняття судом рішень щодо їх звільнення.

п.143,144 Щодо підготовки та перепідготовки кадрів

Навчання персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюється ступенево:

- шляхом курсового навчання персоналу органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів в училищах професійної підготовки;
- організація навчання персоналу за місцем проходження служби (праці);
- навчання у вищих навчальних закладах, які готують фахівців для Державної кримінально-виконавчої служби України;
- шляхом самоосвіти (створенням персоналу умов для підвищення професійного рівня).

Положенням про організацію професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженим наказом Держдепартаменту від 23.09.2008 №248, організовано професійну підготовку персоналу у навчальних закладах і за місцем проходження служби.

Курсове навчання з первинної підготовки та підвищення кваліфікації працівники кримінально-виконавчої служби проходять у Білоцерківському та Дніпродзержинському училищах професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України та Чернігівському юридичному коледжі Держдепартаменту на підставі навчально-професійних програм підготовки.

Курсове навчання в училищах професійної підготовки у 2010 році здійснюється за 33 категоріями.

Протягом 10 місяців поточного року до Білоцерківського та Дніпродзержинського училищ професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України на курсове навчання з первинної підготовки викликалося 1628 осіб (92% від запланованого), з яких 1352 особи успішно закінчили курси (83% від запланованого).

Під час курсового навчання, занять зі службової підготовки за місцем служби з персоналом поводяться заняття на тему "Міжнародні правові акти з питань прав людини та поводження із засудженими, їх застосування в кримінально-виконавчій службі", "Застосування рішень Європейського суду з прав людини у національній правовій системі України".

Підготовка фахівців з вищою освітою для Державної кримінально-виконавчої служби України здійснюється в Національній юридичній академії України імені Ярослава Мудрого, Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна та Чернігівському юридичному коледжі Держдепартаменту.

Територіальними органами управління Держдепартаменту налагоджена співпраця з вищими навчальними закладами інших міністерств та відомств щодо підготовки фахівців на регіональному рівні.

Чернігівський юридичний коледж Держдепартаменту здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційними рівнями "молодший спеціаліст", "бакалавр" за спеціальністю "Правоохоронна діяльність". У 2006 році цей вищий навчальний заклад акредитований за II рівнем.

Комплектування вакантних посад здійснюється у відповідності з Посадовими кваліфікаційними вимогами до основних категорій персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Держдепартаменту №197-02р. При поновленні на службі осіб, які були звільнені з органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої служби та Збройних сил, працівниками внутрішньої безпеки та кадровими працівниками проводяться відповідні перевірки з метою недопущення прийняття на службу в Державну кримінально-виконавчу службу України осіб, схильних до корупційних та інших неправомірних дій.

Постійно вживаються заходи щодо вдосконалення первинної підготовки та підвищення кваліфікації працівників Державної кримінально-виконавчої служби України.

п.145, 83 Щодо антикорупційних заходів

На виконання вимог Закону України "Про боротьбу з корупцією" наказом Держдепартаменту від 18.05.2010 №164 у центральному апараті створено управління з питань запобігання та протидії корупції і внутрішньої безпеки. З метою посилення заходів щодо запобігання корупційним проявам начальник зазначеного управління включений до складу конкурсної комісії з добору персоналу/заміщення вакантних посад, до складу комітету з конкурсних торгів.

За кожним виявленим фактом корупційного діяння, вчиненого персоналом Державної кримінально-виконавчої служби України, проводиться всебічна і об'єктивна перевірка, а матеріали за її результатами надсилаються до правоохоронних органів та прокуратури для прийняття рішення щодо притягнення таких осіб до адміністративної відповідальності.

У результаті проведення комплексу профілактичних та оперативно-розшукових заходів протягом 10 місяців 2010 року виявлено 64 працівників органів і установ виконання покарань та слідчих ізоляторів, які вчинили правопорушення з корупційними ознаками та притягнуті до адміністративної відповідальності (у 2009 – 82 особи). На виконання статті 1 Закону України "Про боротьбу з корупцією" судами притягнуто до адміністративної відповідальності 47 працівників, до яких застосовано штрафні санкції у сумі від 255 грн. до 850 грн.

За своєю структурою корупційні діяння, допущені персоналом, це переважно факти незаконного отримання грошової винагороди за передачу засудженим предметів, обіг яких у місцях позбавлення волі заборонений. За порушення спеціальних обмежень, спрямованих на попередження корупції, передбачених статтею 5 Закону України "Про боротьбу з корупцією", що проявилось у наданні недостовірної інформації та незаконних переваг засудженим, до адміністративної відповідальності судами притягнуто 7 працівників.

З метою недопущення посадовими особами корупційних діянь оперативними службами установ виконання покарань систематично вживаються заходи, які спрямовані на профілактику та недопущення їх скоєння.

п.149 Щодо обладнання прогулянкових двориків у ПКТ/ДІЗО Бучанської виправної колонії (№85)

Особливості конструкції споруди, де знаходяться камери ДІЗО/ПКТ у Бучанській виправній колонії (№85), не дозволяють обладнати дворики для прогулянок засуджених на першому поверсі. За умови надходження додаткових коштів дах прогулянкових двориків буде обладнано плексигласовим покриттям для того, щоб надати можливість побачити засудженим небо. Згідно з п.88 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, затверджених наказом Держдепартаменту від 25.12.2003 №275, засудженим, які тримаються у ПКТ, забороняється користуватися настільними іграми і дозволяється мати при собі підручники, зошити, поштові марки, конверти, користуватися бібліотекою, виписувати книги, журнали і газети.

п.150,152 Щодо організації побачень з рідними осіб, які тримаються у ПКТ/ДІЗО та у слідчих ізоляторах

Порядок надання засудженим та особам, узятим під варту, побачень з родичами регламентований статтею 110 КВК України та статтею 12 Закону України "Про попереднє ув'язнення".

Адміністрація Київського слідчого ізолятора не перешкоджає спілкуванню осіб, узятих під варту, із родичами шляхом побачень. При наявності відповідних дозволів органів, у провадженні яких знаходиться кримінальна справа, побачення надаються безперешкодно. Обладнання кімнат короткострокових побачень у Київському слідчому ізоляторі відповідає вимогам нормативно-правових актів Держдепартаменту. Їх кількість є достатньою для надання побачень усім бажаним (при наявності оформлених документів). На засуджених до арешту

поширюються обмеження, встановлені кримінально-виконавчим законодавством для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі.

Засудженим до арешту забороняються побачення з родичами та іншими особами (за винятком адвокатів) та одержання посилок і бандеролей, за винятком передач, що містять предмети одягу за сезоном.

п.157 Щодо нової системи інспектування

Реальним кроком назустріч громадськості та європейським формам громадського контролю є створення при Держдепартаменті унікальної інституції: Центру превентивного моніторингу та захисту прав людини в діяльності органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України.

Метою створення зазначеного Центру є практична реалізація положень ратифікованого Законом України від 21 липня 2006 року Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання щодо запровадження елементів незалежного превентивного механізму для попередження тортур на національному рівні.

Для забезпечення громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань створюються спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах для неповнолітніх, які діють на підставі КВК України і Положення про спостережні комісії та піклувальні ради, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 р. №429. На сьогодні всі без винятку установи виконання покарань охоплені діяльністю 148 спостережних комісій, до складу яких входять 512 (37% від загальної чисельності їх складу) представників громадськості.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2009 р. №1302 "Про додаткові заходи щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" при Держдепартаменті та його територіальних органах управління діють громадські ради, до складу яких входять 131 представник громадських організацій, 27 представників засобів масової інформації, 41 – релігійних організацій.

п.158 Щодо програм реабілітації засуджених

Згідно із статтями 100 і 101 КВК України переведення до дільниці соціальної реабілітації здійснюється виключно до засуджених, які стають на шлях виправлення та не підпадають під дію частини 2 статті 101 КВК України.

Дніпропетровська виправна колонія (№89) являється колонією середнього рівня безпеки, при якій діє протитуберкульозна лікарня, тобто переважна частина засуджених установи підпадає під дію частини 2 статті 101 КВК України та не підлягає переведенню до дільниці соціальної реабілітації.

п.158,159 Щодо підготовки засуджених до звільнення, щодо започаткування служби пробації в Україні

На виконання Плану заходів щодо реалізації Концепції соціального захисту бездомних громадян до 2012 року, затвердженого розпорядженням

Кабінету Міністрів України від 05.10.2008 №1402, Держдепартаментом здійснюються заходи щодо удосконалення механізму взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у частині забезпечення соціального супроводу осіб, які відбули покарання або достроково звільнені з місць позбавлення волі, та вирішення їх соціально-побутових питань.

З метою координації зусиль органів виконавчої влади у вирішенні питань соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі, 4 березня 2009 року підписано та зареєстровано у Міністерстві юстиції України спільний наказ Держдепартаменту, МВС і Мінпраці №38/86/89 "Про затвердження Порядку взаємодії органів і установ виконання покарань, територіальних органів внутрішніх справ, органів праці та соціального захисту населення, центрів зайнятості щодо надання особам, які можуть бути звільнені від відбування покарання та відбули покарання, допомоги в трудовому і побутовому влаштуванні, соціальній адаптації".

З метою вдосконалення роботи щодо паспортизації засуджених у період відбування покарання у травні 2009 року в установах виконання покарань впроваджено порядок обов'язкового вжиття заходів адміністраціями установ щодо паспортизації засуджених одразу після їх прибуття для відбування покарання. Цей порядок, зокрема, передбачає встановлення місця знаходження (або відсутності) паспорта засудженого, якщо документ відсутній в особовій справі, та вжиття заходів щодо його отримання або повернення до справи.

Кожного засудженого, який не має паспорта, в обов'язковому порядку ознайомлюють під підпис із порядком оформлення паспорта. Цей документ долучається до особової справи засудженого.

Запроваджено у практику обов'язкове ознайомлення під підпис засуджених (або їх родичів) з листами, що направляються адміністрацією до відповідних державних органів при вирішенні питань паспортизації, а також відповідями на них.

Для підвищення ефективності взаємодії установ Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами, які надають соціальні послуги громадянам, до кожної установи регулярно направляється інформація про заклади та установи на території України, що надають соціальні послуги бездомним громадянам та особам, звільненим з місць позбавлення волі. Ця інформація регулярно уточнюється Мінпраці.

У той же час вживалися заходи щодо інформування Мінпраці про заклади, з якими співпрацюють установи виконання покарань, інформація про які відсутня у базі даних Мінпраці (виявлено 23 заклади у 9 областях України, організовані благодійними фондами та релігійними організаціями).

Міністерству праці та соціальної політики України регулярно надається інформація про прогнозовану чисельність засуджених до позбавлення волі, які підлягають звільненню у зв'язку з відбуттям строку покарання або застосуванням умовно-дострокового звільнення та потребують допомоги у вирішенні соціально-побутових питань.

У Слов'яносербській виправній колонії (№60) реалізується програма диференційованого виховного впливу "Підготовка до звільнення", яку протягом поточного року вже реалізовано 26 засудженими. Також з початку року проведено 7 зустрічей з представниками громадських організацій, в яких взяли участь 38 засуджених.

У результаті проведеної роботи органами державної влади України у 2008 році прийнято ряд законодавчих актів, спрямованих на розширення практики застосування альтернативних покарань і створення служби пробації.

23 червня 2009 року постановою Верховної Ради України № 1538-VI законопроект "Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-виконавчого кодексів України стосовно впровадження корекції соціальної поведінки осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням" (реєстр. №3329) прийнятий за основу.

26 листопада 2008 року у Верховній Раді України зареєстровано проекти Законів України "Про пробацію" (реєстр. №3412) та "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України" (щодо гуманізації кримінального законодавства та організаційно-правових основ впровадження пробації (реєстр. №3413). Зазначені вище законопроекти розроблялись під егідою Інституту законодавства Верховної Ради України за сприяння Дитячого Фонду (ЮНІСЕФ) і за участю Держдепартаменту.

Також, за фінансової підтримки Канадського агентства міжнародного розвитку в контексті виконання Урядом України програми зміцнення верховенства права та реформування судово-правової системи реалізується програма "Реформування системи ювенальної юстиції в Україні" на 2009–2014 роки. Наказом Міністерства юстиції України від 16.03.2010 №198/1 утворено Робочу групу з впровадження системи ювенальної юстиції в Україні, до складу якої залучені фахівці Держдепартаменту.

Наразі у рамках повноважень, що відносяться до його компетенції, Держдепартамент бере участь у реалізації Дворічних планів співпраці Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) та Уряду України на 2010 – 2014 роки відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 травня 2010 р. №1108-р.

Д. Заклади, що знаходяться в підпорядкуванні Міністерства охорони здоров'я України

Щодо належних умов утримання пацієнтів Української психіатричної лікарні з суворим наглядом Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ)

Адміністрацією Української психіатричної лікарні з суворим наглядом МОЗ розроблено спеціальні навчальні програми з основ законодавства України щодо надання психіатричної допомоги. У рамках згаданих програм співробітників відділу охорони лікарні (контролерів) ознайомлюють з режимом роботи, правами психічно хворих, принципами етики і деонтології, характером перебігу психічних захворювань та особливостями поведінки хворих, навчають правилам поведіння при виконанні службових обов'язків у лікувальних відділеннях, проводять вступний інструктаж.

Щодо грубого та зневажливого ставлення до хворих осіб

Для попередження грубого, зневажливого ставлення до хворих завідувачі відділень лікарні зобов'язані щоденно інструктувати чергового контролера, реєструвати факти грубого, зневажливого ставлення до пацієнтів і, у разі виявлення порушення, сповіщати про це начальника відділу охорони та заступника головного лікаря з медичних питань. Наказом по Українській психіатричній лікарні з суворим наглядом від 04.01.2010 №32 заступника начальника відділу охорони включено до складу етичної комісії закладу, під час якої аналізуються факти порушень з боку службових осіб.

Щодо покращання умов проживання пацієнтів

З метою покращання умов проживання пацієнтів їдальні трьох відділень перепрофільовані на палати. Дворик для прогулянок облаштовано наметом, збільшено площу та кількість місць для відпочинку хворих під час прогулянок.

Щодо психо-соціальної реабілітації пацієнтів, до яких застосовувалися примусові заходи.

Центр медико-соціальної реабілітації та правової допомоги лікарні забезпечує методологічні та організаційні заходи психо-соціальної реабілітації пацієнтів на усіх етапах застосування примусових заходів медичного характеру. Зазначені заходи включені до реабілітаційно-терапевтичних програм, і складені індивідуально на кожного пацієнта на відповідному етапі лікування. Слід зазначити, що 99% пацієнтів є інвалідами. Організовано дозвілля пацієнтів, зокрема пацієнти мають можливість переглядати телепередачі, користуватись бібліотекою, слухати радіо, ознайомитись з періодичним виданнями, грати в шахи, шашки.

Щодо реєстрації засобів обмеження руху пацієнтів

Усі випадки застосування засобів обмеження руху пацієнтів реєструються відповідно до визначених стандартів, включаючи медичні заходи обмеження.

В журналі обліку фізичних обмежень робиться запис призначених препаратів з переліком доз, часу способу та кратності введення, а також відмітка про час настання зменшення збудження та заспокоєння хворого.

Щодо офіційного подання скарг та звернень

З жовтня 2009 року запроваджено систему офіційного подання хворими заяв, скарг, звернень на адресу головного лікаря та його заступників. З цією метою у двориках для прогулянок розміщені спеціальні скриньки. Звернення пацієнтів реєструються і розглядається у встановленому порядку.

Щодо питань протидії ВІЛ/СНІДу у місцях позбавленні волі

Держдепартамент є співвиконавцем Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009 – 2013 роки, затвердженої Законом України від 19 лютого 2009 року №1026-VI.

Станом на 01.01.2010 антиретровірусне лікування (АРТ) отримували лише 347 хворих, 91 з яких отримували лікування за рахунок препаратів регіональних центрів профілактики і боротьби зі СНІДом у зв'язку з початком лікування АРТ до позбавлення волі.

**Перший заступник Голови
Державного департаменту України
з питань виконання покарань**

С.М. Сидоренко

"__" _____ 2010р.